ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 75ον ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 1939. Ἀριθ. 2

ᾈΣΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ

«Ποῦ εἶναι ὁ Θεὸς ὁ Ποιητής μου, ὅστις δίδει ᾄσματα κατὰ τὴν νύκτα;» (Ἰὼβ λε΄. 10.)

Ὅταν τὸ φῶς ἀποσύρεται καὶ τὸ σκότος σκεπάζει τὰ πάντα, κάθε διάθεσις πρὸς χαρὰν φαίνεται ὅτι ἐξαφανίζεται. Τὰ ὡραῖα δένδρα, οἱ βράχοι, οἱ λόφοι καὶ τὰ βουνὰ καλύπτονται ἀπὸ ἕνα μαῦρον πέπλον. Τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐφανέρωνε τὴν ὡραιότητά των, ἐχάθη. Ὁ ἄνθρωπος μέσα εἰς τὸ σκότος καταλαμβάνεται ὑπὸ φόβου. Τὸ μυστήριον τὸν περιβάλλει μὲ ἕνα ἀόριστον φόβον. Εὑρέθητε ποτὲ τὴν νύκτα μόνος εἰς ἐρημικὸν δάσος; Ὅταν τὸ σκότος ἦναι ψηλαφητὸν καὶ τὸ πυκνὸν φύλλωμα τῶν δένδρων δὲν σᾶς ἐπιτρέπῃ νὰ ἀντικρύσητε οὔτε μίαν ἀκτῖνα ἀπὸ τοὺς νυκτερινοὺς λύχνους τοῦ Θεοῦ —τοὺς ἀστέρας— τότε καὶ ὁ παραμικρὸς ψίθυρος σᾶς ἀνησυχεῖ. Μήπως κάποιος κακοποιὸς εὑρίσκεται ἐκεῖ γύρω; Ἢ μήπως κάποιον ἄγριον ζῶον ἀναφανῇ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν; Ἢ καὶ χωρὶς αὐτὰς τὰς πιθανότητας, ἀόριστοι φόβοι σᾶς ταράττουν τόσον ὥστε νὰ βλέπετε σκιὰς ποῦ κινοῦνται ἐμπρός σας. Ἀλλὰ καὶ μέσα εἰς τὴν πόλιν τὸ σκότος τῆς νυκτὸς εἶναι συνδεδεμένον μὲ τὸ αἴσθημα τοῦ φόβου. Ὅταν τὰ φῶτα σβύσουν καὶ ἡ κίνησις σταματήσῃ εἰς τοὺς δρόμους, ἀρχίζετε νὰ ἀνησυχῆτε, μήπως ἡ θύρα τῆς οἰκίας δὲν ἐκλείσθη καλὰ καὶ κάποιος κλέπτης, ὁ ὁποῖος ἀναπτύσσει τὴν δραστηριότητά του τὴν νύκτα, σᾶς ἐπισκεφθῇ. Ὑπάρχουν φόβοι καὶ ἀνησυχίαι τὴν νύκτα, τὰς ὁποίας τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐξαφανίζει. Καὶ ὅμως ὑπάρχει κάποιο τραγοῦδι κατὰ τὴν νύκτα. Ἡ ἅρπα τοῦ Θεοῦ παίζει καὶ ἡ φλογέρα τῆς φύσεως ἀναπέμπει ὑμνῳδίαν μελῳδικήν. Καὶ εἶναι γλυκύ, πολὺ γλύκὺ τὸ ᾆσμα κατὰ τὴν νύκτα. Ἐὰν εὑρεθῆτε εἰς μίαν ἤρεμον ἀκτὴν καὶ ἡ ἀπόλυτος γαλήνη σᾶς ὑποχρεώνῃ νὰ συγκεντρωθῆτε εἰς τὸν ἑαυτόν σας, καὶ συμβῇ νὰ ἀκούσητε ἀπὸ μακρυὰ κάποιον πτηνὸν νὰ κελαδῇ, σᾶς φαίνεται πολὺ γλυκὺ τὸ ᾆσμα του. Εἶναι ἡ νυκτερινὴ γαλήνη, ἥτις προσθέτει εἰς τὴν μελῳδίαν του. Ὅταν ἡ φλογέρα τοῦ βοσκοῦ ἀκούεται ἀπὸ μεγάλης ἀποστάσεως καὶ ὁ ἦχος της διασχίζει λόφους, χαράδρας καὶ πεδιάδας, σᾶς φαίνεται ὅτι ποτὲ δὲν ἠκούσατε γλυκυτέραν μελῳδίαν. Ἡ ἐντύπωσις μένει χαραγμένη εἰς τὴν μνήμην σας ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ πνευματικὴ νὺξ καὶ πνευματικὸν σκότος. Ὑπάρχουν υἱοὶ νυκτὸς καὶ τέκνα σκότους. Πῶς ἐπῆλθεν εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀνθρωπότητος τὸ πνευματικὸν σκότος; Ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰ πρῶτά του βήματα παρακούσας, ἀπεκόπη ἀπὸ τὴν πηγὴν τοῦ φωτός, μὲ τὴν πτῶσίν του ἐσκότισε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας του καὶ εἰσῆλθεν ἑκουσίως εἰς μίαν κατάστασιν πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ σκότους. Ὁ ἥλιος, ὅστις θὰ ἀνεζωογόνει

τὴν πνευματικικήν του φύσιν, ἐκρύβη ἀπὸ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του καὶ ὁ ἄνθρωπος εὑρέθη μὲ τὴν πτῶσίν του μέσα εἰς πυκνὸν σκότος. Ἀλλὰ μήπως εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν διήγησιν τῆς Ἁγ. Γραφῆς, διὰ νὰ πληροφορηθῶμεν τὴν σκληρὰν πραγματικότητα τῆς πνευματικῆς νυκτός; Ἁπλοῦν βλέμμα ἐὰν ρίψωμεν γύρω μας, θὰ μᾶς πείσῃ.

Ἁπλοῦν βλέμμα ἐὰν ρίψωμεν μέσα εἰς τὴν ἰδικήν μας ζωήν, εἰς τοὺς ἀνεξερευνήτους μυχοὺς τῶν καρδιῶν μας, θὰ ἀνακαλύψωμεν μὲ μεγάλην εὐκολίαν ὅτι εἴμεθα βυθισμένοι εἰς τὸ σκότος. Οἱ φόβοι, συγκεκριμένοι καὶ ἀόριστοι, τοὺς ὁποίους ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ αἰσθάνεται, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο εἰμὴ ἡ συνέπειὰ τοῦ ὅτι εὑρίσκεται μέσα εἰς τὴν πνευματικὴν νύκτα. Ἡ συναίσθησις τῆς ἐνοχῆς τῆς ἁμαρτίας, ὁ φόβος τῆς δικαίας τιμωρίας τοῦ Θεοῦ, ἡ ἄγνοια καὶ ἀπείθεια, τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος δεικνύει διὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι εἰμὴ συμπτώματα τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς καταπτώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἄς ἴδωμεν, μὲ τὸν λύχνον τῆς ἀληθείας ὡς βοηθόν, τί συμβαίνει κατὰ τὴν πνευματικὴν αὐτὴν νύκτα. Τὰ ἄσυλα θὰ μᾶς τὸ εἴπουν· τὰ θύματα τῆς ἁμαρτίας ποῦ εὑρίσκονται ἐκεῖ θὰ μᾶς τὸ διηγηθοῦν. Οἱ δρόμοι θὰ μᾶς τὸ φωνάξουν. Ἡ δυστυχία καὶ ἡ ἀπόγνωσις θὰ μᾶς τὸ ἐπιβεβαιώσουν. Καὶ ἐὰν μᾶς ἀπατήσῃ πρὸς στιγμὴν τὸ θάμβος μιᾶς ὑλικῆς εὐμαρείας, ἂς μὴ βιασθῶμεν διὰ τὰ συμπεράσματα. Ἄς προχωρήσωμεν μέχρι τῶν ψυχρῶν τάφων—ἐκεῖ ὅπου ἡ τελευταία ἀναλαμπὴ σβύνει, ἐκεῖ ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἀπέρχεται εἰς τὸ αἰώνιον σκότος, ἀφίνων ὀπίσω του τοὺς προσφιλεῖς του χωρὶς ἐλπίδα. Ἀλλ᾽ ἀρκεῖ νὰ ἐξετάσωμεν τὰς ἰδικάς μας καρδίας μὲ εἰλικρίνειαν, διὰ νὰ πεισθῶμεν. Πόσα θὰ ἔχῃ νὰ φανερώσῃ ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ! Πόσα ἔργα σκότους θὰ ἔλθουν εἰς τὸ φῶς! Πόσοι κρύφιοι διαλογισμοὶ καὶ ἀκάθαρτα αἰσθήματα θὰ ἀποκαλυφθοῦν, ὅταν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, βασιλεύσῃ! Ὁ Ἀπόστολος, ὅστις ἠλευθερώθη ἀπὸ τὴν νύκτα διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ μετεφέρθη ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ θαυμαστὸν φῶς τοῦ Χριστοῦ, παραγγέλλει: «Μὴ συγκοινωνῆτε μὲ τὰ ἔργα τὰ ἄκαρπα τοῦ σκότους· μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, διότι τὰ κρυφίως γινόμενα ὑπ᾽ αὐτῶν αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν» (Ἐφεσ. ε΄. 10—11). Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος ἀγνοῇ κἄτι ποῦ θεωρεῖται γενικῶς ὡς στοιχειῶδες καὶ πολὺ γνωστόν, συνειθίζομεν νὰ λέγωμεν ὅτι «ἔχει μεσάνυκτα!» Καὶ ὅμως πόσοι ἔχουν μεσάνυκτα ὡς πρὸς τὰ πνευματικὰ πράγματα! Πρὸ ὀλίγου καιροῦ Ἀθηναία λογία, διακεκριμένη μάλιστα, ἔγραφεν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πρωϊνὰς ἐφημερίδας ὅτι τοὺς περισσοτέρους ψαλμοὺς τῆς Παλ. Διαθήκης τοὺς ἔγραψαν ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ Αὐγουστῖνος καὶ ἄλλοι! Προχθὲς ἀκόμη εὑρεθεὶς εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ἤκουσα ἕνα νέον ἀψόγου περιβολῆς νὰ ἐρωτᾷ, ἐὰν τὸ Εὐαγγέλιον περιέχεται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην! Εἶναι ἆρά γε ὑπερβολικὸς ὁ χαρακτηρισμὸς ὅτι ἔχομεν πνευματικὰ μεσάνυκτα; Καὶ ὡς πρὸς τὸ **ἠθικὸν** σκότος; Ἡ ἀσυνειδησία, τὸ ψεῦδος, ἡ παραλυσία, τὸ μῖσος, ἡ ἐκδικητικότης, δὲν εἶναι οἱ μαῦροι πέπλοι, μὲ τοὺς ὁποίους αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι περιβεβλημέναι; Οἱ ἄνθρωποι ἐξακολουθοῦν νὰ καυχῶνται διὰ τὰ φῶτα τῶν ἐπιστημῶν, διὰ τὰς προόδους τοῦ πολιτισμοῦ, διὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰς κατα-

κτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· ἀλλ' εἰς τὴν ἠθικὴν σφαῖραν, τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων εἶναι εἴπερ ποτε ἔργα νυκτός, ἔργα σκότους. Εἶναι πυκνὸν καὶ ἀποπνικτικὸν τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν σκότος. Ἀπόγνωσις καταλαμβάνει τὴν ψυχήν, ἕως οὗ ὁδηγηθῇ καὶ φωνάξῃ; «Ποῦ εἶναι ὁ Θεὸς ὁ Ποιητής μου, ὅστις δίδει ᾄσματα κατὰ τὴν νύκτα;» Ἀλλὰ ποῖα εἶναι αὐτὰ τὰ ᾄσματα, ἅτινα ὁ Θεὸς δίδει κατὰ τὴν πνευματικὴν νύκτα, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας εὑρισκόμεθα;

1. ***Εἶναι τὸ ᾆσμα τῆς Σωτηρίας.*** Πρὸ τῶν αἰώνων μὲ ἠγάπησε καὶ κατέστρωσε σχέδιον διὰ νὰ μὲ ἀπαλλάξῃ, νὰ μὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸ πνευματικὸν σκότος. Δύναμαι λοιπὸν νὰ ψάλλω μὲ χαράν. Ἀντὶ νὰ θρηνῶ διὰ τὴν ἐλεεινήν μου κατάστασιν καὶ τὰ ἐρείπια, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἁμαρτία μὲ ὡδήγησε, θὰ ψάλλω τὸν ἔνδοξον καὶ θαυμαστὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος ηὐδόκησε νὰ μὲ σώσῃ. Τὸ σκότος τῆς νυκτὸς πέριξ μου εἶναι πυκνὸν—σκότος ἀγνοίας, ἀποστασίας, ἁμαρτίας—ἀλλ' ὁ Κύριος ὁ Ποιητής μου θέτει ὕμνον εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὰ χείλη μου. Ἰδοὺ μερικαὶ ἀπὸ τὰς στροφάς του: «Ἐξήλειψα ὡς πυκνὴν ὁμίχλην τὰς παραβάσεις καὶ ὡς νέφος τὰς ἁμαρτίας σου· ἐπίστρεψον πρὸς ἐμέ, διότι ἐγὼ σὲ ἐλύτρωσα». «Ψάλλετε, οὐρανοί· διότι ὁ Κύριος ἔκαμε τοῦτο, ἀλαλάξατε τὰ κάτω τῆς γῆς, ἐκβάλατε φωνὴν ἀγαλλιάσεως ὄρη, δάση καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς δένδρα· διότι ὁ Κύριος ἐλύτρωσε τὸν Ἰακὼβ καὶ ἐδοξάσθη ἐν τῷ Ἰσραήλ» (Ἡσα. μδ'. 22, 23).

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς ἕνα πατρικὸν σπίτι μουσικὴ δὲν εἶχεν ἀκουσθῆ. Ὁ νεώτερος υἱὸς εἶχε φύγει μακρὰν εἰς τὰ ξένα, ἐσπατάλησε τὴν περιουσίαν του, ἐδυστύχησε, περιῆλθεν εἰς ἐσχάτην ἔνδοιαν. Ὁ πατήρ, ὅστις ἠγάπα τὸ παιδί του, τὰ ἐγνώριζεν ὅλα. Ὁ πόθος τοῦ νὰ ἐπανίδῃ τὸν υἱόν του ἐπιστρέφοντα ἔκαιε τὸ στῆθός του. Ἀλλὰ τὰ χρόνια παρήρχοντο καὶ σιωπὴ ἐβασίλευε. Μίαν νύκτα τὸ σπίτι ἐφωτίσθη. Ἀπὸ τὰ παράθυρα ἠκούοντο ἔξω ἦχοι χαρμοσύνου μουσικῆς. Τί συνέβη; Ὁ ξενητευμένος, ὁ ἄσωτος υἱὸς εἶχεν ἐπανέλθει! Καὶ ὁ πατὴρ διέταξεν: «Ἔλθετε, ἂς εὐφρανθῶμεν· διότι ὁ υἱός μου οὗτος νεκρὸς ἦτο καὶ ἀνέζησε, ἀπολωλὼς ἦτο καὶ εὑρέθη!» Τὰ ᾄσματα ἐπλημμύρισαν τὴν οἰκίαν καὶ ἠκούσθησαν ἔξω εἰς τοὺς κήπους, ὅπου εὑρίσκετο ὁ πρεσβύτερος υἱός.

Ἀγαπητέ, ὁ Θεὸς σοῦ προσφέρει τὸ ᾆσμα τῆς σωτηρίας· διατί νὰ θρηνῇς τὴν πνευματικήν σου δυστυχίαν καὶ ἀποξένωσιν; Σοῦ προσφέρει δωρεὰν συγχώρησιν, καθαρισμόν, υἱοθεσίαν! «Ἐν ἀλλαλαγμῷ οἱ λελυτρωμένοι θέλουσιν ἔλθει ἐκ Σιών!»

2. ***Εἶναι τὸ ᾆσμα τῆς παρηγορίας,*** τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς προσφέρει ***κατὰ τὴν νύκτα τῶν δοκιμασιῶν, τῶν θλίψεων καὶ τῆς ἀπελπισίας.*** Ὁ Ἀποδημητὴς τοῦ Βουνιάνου, ἐνῷ ἐβάδιζε διὰ μέσου τῆς κοιλάδος τῆς σκιᾶς τοῦ θανάτου, ἤκουσε κάποιον ποῦ προεπορεύετο νὰ ψιθυρίζῃ: «Καὶ ἐν κοιλάδι σκιᾶς τοῦ θανάτου ἐὰν περιπατήσω, δὲν θέλω φοβηθῆ κακόν· διότι Σὺ εἶσαι μετ' ἐμοῦ...» Τὴν σκιὰν τοῦ θανάτου μεταβάλλει εἰς χαραυγὴν ἐλπίδων! Ναί! ἴσως εὑρίσκομαι εἰς δοκιμαστικὴν νύκτα ἀπογοητεύσεων, στερήσεων, ἀποχωρισμῶν σκληρῶν, δύναμαι ὅμως νὰ ψάλλω διὰ τὴν ἐρχομένην αὐγήν! Ὑπεράνω τῆς σκιᾶς τοῦ προβλήματός μου ὑπάρχει ὁ Χριστός. Εὑρίσκετο εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ Πάθους

Του, ὅταν μετὰ τὸ Δεῖπνον ἐπρότεινεν εἰς τοὺς μαθητάς Του νὰ ψάλουν! Εἰς τὴν φυλακὴν ἦσαν οἱ δύο μαθηταὶ—ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας—μέσα εἰς τὰ δεσμὰ κατόπιν ἀπὸ ἄγριον μαστίγωμα. Καὶ ***περὶ τὸ μεσονύκτιον*** ἔψαλλον ὑμνοῦντες τὸν Θεόν! Ὁ κόσμος τοὺς προσέφερε σκοτεινὸν κελλίον φυλακῆς· ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν των ἐκεῖ μὲ τὸ ᾆσμά Του! Ἦσαν χρόνια σκληρᾶς δουλείας καὶ ἐξορίας διὰ τὸν Ἰσραήλ, ὅταν οἱ προφητικοὶ λόγοι ἐψάλλοντο: «Εἴπατε πρὸς τὴν θυγατέρα Σιών· ἰδού, ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται πρὸς σέ· σηκώθητι, φωτίζου, διότι τὸ φῶς σου ἦλθε καὶ ἡ δόξα τοῦ Κυρίου ἀνέτειλεν ἐπὶ σέ. Διότι ἰδού, σκότος θέλει σκεπάσει τὴν γῆν καὶ ζόφος τὰ ἔθνη· ἐπὶ σὲ ὅμως θέλει ἀνατείλει ὁ Κύριος καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ θέλει ἀνατείλει ἐπὶ σέ» (Ἡσα. ξ΄. 1—2).

3. Ὁ Θεὸς δίδει ***τὸ ᾆσμα τῆς νίκης καὶ τοῦ θριάμβου*** μέσα εἰς τὴν νύκτα τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ θανάτου. Ὤ! ἂς μάθωμεν τὸ ᾆσμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμποροῦμεν νὰ ψάλλωμεν κατὰ τὴν αἰωνιότητα! Ἂς μάθωμεν ἕνα ᾆσμα, τὸ ὁποῖον νὰ ἐμποροῦμεν νὰ ψάλλωμεν καὶ ἐν χαρᾷ καὶ ἐν λύπῃ. Ὅταν βλέπωμεν πυκνὰ νέφη νὰ συσσωρεύωνται γύρω μας, ἂς μὴ φοβηθῶμεν. ἀλλ᾽ ἂς μάθωμεν νὰ ψάλλωμεν τὸ ᾆσμα τοῦ Θεοῦ: Ὑπάρχει οὐρανός! ὑπάρχει χαρὰ αἰωνία ἐκεῖ. Ὁ Ἰωάννης, εἰς τὸ θαυμαστὸν ὅραμά του, ἤκουσε φωνὴν κιθαρῳδῶν, οἵτινες ἐκιθάριζον μὲ τὰς κιθάρας αὐτῶν καὶ ἔψαλλον μίαν ἔνδοξον νέαν ᾠδήν. Ἦτο ἡ ᾠδὴ τοῦ θριάμβου, τὴν ὁποίαν ἡ αἰωνιότης θὰ ψάλλῃ: «Ἄξιος εἶσαι νὰ λάβῃς τὸ βιβλίον καὶ νὰ ἀνοίξῃς τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ· διότι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας ἡμᾶς διὰ τοῦ αἵματός σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἔκαμες ἡμᾶς εἰς τὸν Θεὸν ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ θέλομεν βασιλεύσει ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἀποκ. ε΄. 9—10).

Τὸ ᾆσμα τῆς νίκης καὶ τοῦ θριάμβου μέσα εἰς τὴν νύκτα, ἥτις βασιλεύει εἰς τὸν κόσμον, εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἂς τὸ ψάλλωμεν καθημερινῶς. Δοξάζει τὸν Θεόν· ὁδηγεῖ καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς ὀλιγοψύχους· πείθει δὲ καὶ ἐκείνας τὰς ψυχάς, αἱ ὁποῖαι δὲν πείθονται μὲ ἐπιχειρήματα.

Ἡ καρτερικότης τοῦ πιστοῦ Χριστιανοῦ, ἡ χαρὰ μὲ τὴν ὁποίαν διέρχεται τὰς δοκιμασίας του, τὸ ᾆσμα τῆς προσδοκίας, τὸ ὁποῖον ψάλλει ἐνῷ προσμένει τὴν ἔλευσιν τοῦ Οὐρανίου Νυμφίου ἐν τῷ μέσῳ τῆς πνευματικῆς νυκτὸς— αὐτὰ εἶναι ἡ καλλιτέρα ἀποδεικτικὴ καὶ ἀπολογητικὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Δόξα εἰς τὸν Θεόν, ὅστις δίδει ᾄσματα κατὰ τὴν νύκτα!

Μ. Κυριακάκης.

Ο ΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

«Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς». (Ματθ. ια΄. 29)

Ἴσως καθὼς διήρχετο πλησίον ἑνὸς ἀγροῦ, τὸν ὁποῖον ὤργωνεν ὁ ἰδιοκτήτης του, προσείλκυσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν Του εἰς τὸ ζεῦγος τῶν βοῶν, οἱ ὁποῖοι μὲ τὸ βραδύ των βῆμα ἔσυρον τὸ ἄροτρον, καὶ τοῖς ἀπηύθυνε τοὺς λόγους αὐτούς: «Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς». Ἡ συνέ-

χεια δὲ τῆς παραγγελίας μᾶς δίδει σαφῶς τὸ νόημα τῆς ἁπλῆς αὐτῆς εἰκόνος· «...καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ — γίνετε μαθηταί μου». Δηλαδή, ἡ μαθητεία εἶναι κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην συνυφασμένη μὲ τὸν ζυγόν, καὶ διὰ νὰ γείνῃ κανεὶς μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ αἴρῃ καθ' ἡμέραν τὸν ζυγόν Του.

Πολὺ ἁπλῆ ἡ εἰκών, ἀλλ' ὅσον ἁπλούστεραι αἱ εἰκόνες, ὅσον στοιχειωδέστερα τὰ σύμβολα, τόσον βαθύτεραι πολλάκις αἱ ἀλήθειαι, τὰς ὁποίας μᾶς ἀποκαλύπτουν. Καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὑπὸ τὴν ἁπλῆν αὐτὴν εἰκόνα κρύπτεται μία σπουδαιοτάτη ἄποψις τῆς σχέσεως, ἡ ὁποία ἑνώνει τὸν Χριστὸν μὲ τοὺς μαθητάς Του. Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν ποῖα εἶναι τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ζυγοῦ, τὸν ὁποῖον ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ ἀναλάβῃ ἀφ' ἑαυτὸν ὁ μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ.

Α'. *Εἶναι ζυγὸς ἐργασίας.*

Τὸ πρῶτον τοῦτο χαρακτηριστικὸν τοῦ ζυγοῦ εἶναι συνυφασμένον μὲ αὐτὸν τὸν προορισμόν του. Ὅταν ὁ γεωργὸς ζευγνύῃ τοὺς βόας εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ ἀρότρου, δὲν τὸ πράττει διὰ νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς εὐχάριστον περίπατον, ἀλλ' εἰς κοπιώδη ἐργασίαν. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ βασικὸς χαρακτὴρ τοῦ ζυγοῦ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ μαθητεία παρὰ τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ εἶναι ζυγὸς ἐργασίας. Πρὸς τοῦτο ἐξέλεξεν ὁ Κύριός μας αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν εἰκόνα, διὰ νὰ δείξῃ, μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν ζωηρότερον τρόπον, τὸν ἰδιαίτερον χαρακτῆρα τῆς μαθητείας τοῦ πιστοῦ παρ' Αὐτῷ. Ὄχι ἀνάκλιντρον ἀναπαύσεως, ἀλλὰ ζυγὸς ἐργασίας. Τὴν ἔννοιαν ταύτην τοῦ ζυγοῦ τὴν ἔδωκε μὲ αὐτὴν τὴν ζωήν Του ὁ Διδάσκαλος. «Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου», εἶπεν, «δὲν ἦλθε διὰ νὰ ὑπηρετηθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ» (Ματθ. κ'. 28). Καὶ ἐκάλεσε τοὺς μαθητάς Του εἰς μίμησιν λέγων: «Ὅπου εἶμαι ἐγώ, ἐκεῖ θέλει εἶσθαι καὶ ὁ ὑπηρέτης ὁ ἐμός» (Ἰωάν. ιβ'. 26).

Τὸν ζυγὸν τοῦτον ὡς ζυγὸν ἐργασίας τὸν ἀντελήφθησαν οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὡς ζυγὸν ἐργασίας τὸν ἀνέλαβεν ἐφ' ἑαυτούς. Καὶ αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ ζυγὸς τῆς ἐργασίας τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ὑπῆρξε τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου εἰργάσθη τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ἐκηρύχθη διὰ πρώτην φορὰν εἰς ἕνα κόσμον ἀπέλπιδα καὶ δυστυχῆ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Ὑπὲρ πάντα δὲ ἄλλον, ἀπὸ τοὺς πρώτους ἐκείνους μαθητάς, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὡς ζυγὸν ἐργασίας καὶ μόχθου ἀντελήφθη τὴν ἰδιότητά του ὡς μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ. «Οὐαὶ δὲ εἶναι εἰς ἐμέ, ἐὰν δὲν κηρύττω» (Α' Κορ. θ'. 16). Τί ἐσήμαινε δέ δι' αὐτὸν τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος, τὸ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τὰς Ἐπιστολάς του. Ζυγὸς κακουχίας, θλίψεων καὶ συνεχῶν διωγμῶν! Πόσον ζωηρὰ συνησθάνετο τὴν συνταύτισιν τοῦ ζυγοῦ τούτου τῆς ἐργασίας μὲ αὐτὴν ταύτην τὴν ἰδιότητά του ὡς μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐκφράζουν οἱ λόγοι του πρὸς τοὺς ναύτας τοῦ παρὰ τὴν Μελίτην ναυαγήσαντος πλοίου. Ὁμιλῶν πρὸς αὐτοὺς περὶ τοῦ Θεοῦ λέγει, «τοῦ ὁποίου εἶμαι, τὸν ὁποῖον καὶ λατρεύω» (Πράξ. κζ'. 23). Τὸ δὲ **«λατρεύω»** εἰς τὸ κείμενον σημαίνει **«ὑπηρετῶ»**. Τοῦ ὁποίου **εἶμαι,** τὸν ὁποῖον καὶ **ὑπηρετῶ.** Τρόπον

τινά, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ θεωρῶ τὸν ἑαυτόν μου μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ, ἂν δὲν Τὸν ὑπηρετῶ.

Αὐτὴν τὴν λατρείαν—τὴν λατρείαν τῆς *ὑπηρεσίας*—προσέφερε πάντοτε διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ ζῶσα Ἐκκλησία πρὸς τὸν Θεόν. Ἂν σὺ καὶ ἐγὼ ἔχωμεν ὁδηγηθῆ εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, αὐτό, μετὰ τὸν Θεόν, τὸ ὀφείλομεν εἰς ἄλλα τέκνα τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα ἀνέλαβον ἐφ' ἑαυτὰ τὸν ζυγὸν τοῦτον τῆς ἐργασίας. Συνείθιζεν ὁ Μαρτῖνος Λούθηρος νὰ διηγῆται ὅτι προσεκάλεσέ ποτε ὁ Διάβολος τοὺς βοηθούς του, διὰ νὰ τοῦ ἀναφέρουν τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεώς των ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν. «Ἐγώ», εἶπεν ἕνας ἐξ αὐτῶν, «καθ' ἣν ὥραν ἕνα καραβάνι Χριστιανῶν διήρχετο μίαν ἔρημον, ἐξαπέλυσα ἐναντίον των ἄγρια θηρία, καὶ τοὺς κατεσπάραξαν». «Τίποτε δὲν ἔκαμες!» ἀπήντησεν ὁ ἀρχηγός του· «τὰ κόκκαλά των ἀσπρίζουν τώρα εἰς τὴν ἔρημον, αἱ ψυχαί των ὅμως ἀπολαμβάνουν τὴν εὐτυχίαν τοῦ οὐρανοῦ». «Ἐγώ», εἶπεν ἕνας ἄλλος, «ἐξαπέλυσα τὸν ἀνατολικὸν ἄνεμον ἐπάνω σ' ἕνα πλοῖον, ποῦ ἦτο γεμᾶτο ἀπὸ Χριστιανούς, καὶ τοὺς ἔπνιξα ὅλους». «Καὶ σὺ τίποτε δὲν ἔκαμες! Ἂν ἔπνιξες τὰ σώματά των, δὲν ἐμπόρεσες νὰ πνίξῃς καὶ τὰς ψυχάς των, αἱ ὁποῖαι ζοῦν, καὶ θὰ ζοῦν αἰωνίως». «Ἐγώ», εἶπε τέλος ἕνας ἄλλος, «ἐπὶ δέκα ὁλόκληρα χρόνια προσπαθοῦσα ν' ἀποκοιμίσω ἕνα Χριστιανόν, καὶ στὸ τέλος τὸ κατώρθωσα! Καὶ τώρα ὁ Χριστιανὸς αὐτὸς κοιμᾶται». «Εὖγε!» εἶπεν ὁ Διάβολος. «Ἐσὺ ἐκατάλαβες τὴν δουλειά σου! Ὅταν ἕνας Χριστιανὸς ἀποκοιμηθῇ, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος διαφθείρεται, καὶ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἀνακόπτεται». Εἶναι ἀδύνατον μία Ἐκκλησία νὰ παραμένῃ ἀδρανὴς εἰς τὸ παγκόσμιον ἔργον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅμως νὰ ἔχῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ μεταξὺ τῶν μελῶν της. Ἐάν, εἴτε ὡς Ἐκκλησία, εἴτε ὡς ἄτομα, δὲν χαρακτηριζώμεθα ἀπὸ τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον τῆς θερμότητος, τὸν ὁποῖον θὰ ἐπεθυμοῦμεν, τοῦτο κατὰ μέγιστον λόγον ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἔχομεν παραμελήσει τὸν ζυγὸν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Χριστοῦ.

Β'. *Εἶναι ζυγὸς συνεργασίας.*

Ἂν οἱ βόες, μὲ μίαν σιωπηρὰν συμφωνίαν, δὲν ἀποφασίσουν νὰ ταυτίσουν τὰ βήματά των, τὸ ἄροτρον δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ. Ἂν ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν δὲν ἐγκρίνῃ τὸν ἄλλον, ἢ ἔχει ἀντιρρήσεις διὰ τὸν τρόπον τῆς ἐργαοίας του, τὸ ἄροτρον δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ σταματήσῃ. Ὅταν ὅμως ὄχι βόες, ἀλλ' ἄνθρωποι εἶναι ἐξευγμένοι εἰς τὸν ζυγόν, διαφόρου ἕκαστος νοοτροπίας, διαφόρου μορφώσεως, διαφόρου οἰκογενειακῆς προελεύσεως, διαφόρου βαθμοῦ ἐπιγνώσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ διαφόρου πνευματικῆς ἡλικίας, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ συνεργασία αὐτή, ἄνευ τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατον ὁ ἀγρὸς τοῦ κόσμου νὰ ὀργωθῇ μὲ τὸ ἄροτρον τοῦ Εὐαγγελίου;

Ἡ ἄποψις αὕτη τοῦ ζυγοῦ εἶναι σπουδαιοτάτης σημασίας διὰ μίαν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἔχει τὴν συναίσθησιν ὅτι ἔχει κάποιον προορισμὸν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἔχει τὸν πόθον νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν προορισμόν της. Ὅπως ἕνας στρατὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐπιτυχῶς τὸν ἐχθρόν, ἂν δὲν ὑπάρχῃ στενὴ καὶ ἀδιατάρακτος συνεργασία μεταξὺ τῶν μονάδων του· ὅπως μία οἰκογένεια

εἶναι ἀδύνατον νὰ προοδεύσῃ, ἂν ἡ διαίρεσις βασιλεύῃ μεταξὺ τῶν μελῶν της, οὕτω καὶ μία Ἐκκλησία εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐργασθῇ διὰ τὸν Κύριόν της, ἂν εἰλικρινὴς συνεννόησις καὶ συνεργασία δὲν ἑνώνῃ τὰ μέλη της πρὸς ἄλληλα. «Δύνανται δύο νὰ περιπατήσωσιν ὁμοῦ, ἐὰν δὲν ἦναι σύμφωνοι;» ἐρωτᾷ ὁ Προφήτης Ἀμώς. Ἀλλὰ τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι τὸ ζήτημά μας—πῶς θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ συμφωνία αὕτη μεταξὺ τῶν μελῶν μιᾶς Ἐκκλησίας; Τὴν ἀπάντησιν τὴν δίδει ὁ Ἀπ. Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολήν του (β'. 5): «Τὸ αὐτὸ δὲ φρόνημα ἔστω ἐν ὑμῖν, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ ἐν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ». Αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικὸν τῆς μορφώσεως ἑνὸς καὶ μόνου φρονήματος μεταξὺ τῶν μελῶν μιᾶς Ἐκκλησίας, καὶ εἶναι τὸ νὰ ἔχῃ κάθε μέλος συνταυτισμένον τὸ φρόνημά του μὲ τὸ φρόνημα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ δὲ φρόνημα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν συνέχειαν τοῦ χωρίου, ἦτο ὅτι «ἑαυτὸν ἐκένωσε λαβὼν δούλου μορφήν». Ἐὰν καὶ τὸ τελευταῖον μέλος μιᾶς Ἐκκλησίας ἦναι ἕτοιμον νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν ζωήν του ***αὐτὸ τὸ φρόνημα***—τὸ φρόνημα τῆς πλήρους κενώσεώς του, τὸ φρόνημα τῆς ταπεινόφρονος συνεργασίας μὲ τοὺς ἀδελφούς του, τότε θὰ ἀνοιχθῇ πράγματι ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς ἀγρὸς εὐρὺς δράσεως καὶ εὐλογίας.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ διατηρῶμεν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος, τὸ βλέμμα μας δὲν πρέπει νὰ ἦναι καρφωμένον εἰς τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ σφάλματα καὶ τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ ἀδελφοῦ μας, ἀλλ' εἰς τὸ Θεῖον πρότυπον—τὸ φρόνημα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μήπως δὲν ὑπῆρχον εἰς τὸν κύκλον ἐκεῖνον τῶν πρώτων μαθητῶν σοβαραὶ αἰτίαι διαφωνίας καὶ διαιρέσεως; Μήπως ἦτο εὔκολον εἰς τὸν θερμόαιμον Πέτρον νὰ συνεργασθῇ μὲ τὸν συντηρητικὸν καὶ σκεπτικιστὴν Θωμᾶν; Ἢ εἰς τὸν φλεγόμενον ἐξ ἀγάπης Ἰωάννην νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸν σκυθρωπὸν Ἰούδαν; Δὲν ὑπάρχει Ἐκκλησία, ὁσονδήποτε μικρά, ὁσονδήποτε ὁμοιογενής, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ὑπάρχουν τὰ σπέρματα τῆς διαιρέσεως. Τὰ σπέρματα ὅμως αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ συνθλίβῃ εἰς μίαν διαρκῆ νέκρωσιν τὸ κυρίαρχον τοῦ Χριστοῦ φρόνημα.

Καὶ αὐτὸ μᾶς φέρει εἰς τὴν τρίτην ἄποψιν τοῦ ζυγοῦ τοῦ Χριστοῦ:

Γ'. ***Εἶναι ζυγὸς τελείας ἐκμηδενίσεως τῆς ἀτομικῆς θελήσεως.***

Φαντασθῆτε ὁποῖα θὰ ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα, ἂν οἱ βόες, ζευγνύμενοι εἰς τὸ ἄροτρον, ἀπεφάσιζαν κάποτε νὰ ἀσκήσουν τέλος πάντων καὶ αὐτοὶ τὴν πρωτοβουλίαν των, καὶ νὰ ἐκτελέσουν τὸ ἔργον τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν κρίσιν! Ἀφ' ἧς ὅμως στιγμῆς φορέσουν οἱ βόες τὸν ζυγόν, παύουν πλέον νὰ ἀποτελοῦν ἰδίας διακεκριμένας θελήσεις καὶ παραδίδονται τελείως εἰς τὴν θέλησιν τοῦ διευθύνοντος τὸ ἄροτρον. Ὁ ζυγός, ὁ ὁποῖος ἐπικάθηται ἐπὶ τοῦ τραχήλου των. εἶναι ζυγὸς τελείας ὑποταγῆς των εἰς τὸ θέλημα τοῦ ἀροτριῶντος. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι καὶ ὁ ζυγὸς τοῦ Χριστοῦ. Ζυγός, ὁ ὁποῖος ἀπορροφᾷ τὰς ἐπὶ μέρους θελήσεις εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Χριστοῦ. «Ζῶ δὲ οὐχὶ πλέον ἐγώ», λέγει ὁ Ἀπ. Παῦλος, «ἀλλ' ὁ Χριστὸς ζῇ ἐν ἐμοί» (Γαλ. β'. 20). Μόνον διὰ μιᾶς πλήρους καὶ συνεχοῦς παραδόσεως τῆς θελήσεώς μας εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐαρεστήσωμεν εἰς Αὐτόν.

Ὁ περίφημος Ἰνδὸς Χριστιανὸς Σαδοὺ Σούνδαρ Σίγκ ἀναφερόμενός ποτε εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Σεῖς εἶσθε τὸ ἅλας τῆς γῆς», παρετήρησεν ὅτι τὸ ἅλας, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν προορισμόν του, πρέπει νὰ διαλυθῇ μέσα εἰς τὸ φαγητόν. Ἐφ᾽ ὅσον παραμένῃ ὡς ἕνας αὐτοτελὴς ὄγκος, εἶναι ἄχρηστον. Ὅταν ὅμως διαλυθῇ μέσα εἰς τὸ φαγητόν, ὅταν ἐξαφανισθῇ, ὅταν χάσῃ τὴν αὐτοτελῆ του ὑπόστασιν, τότε ἀποκτᾷ τὴν πραγματικήν του χρησιμότητα. Καθ᾽ ὅμοιον τρόπον καὶ ἡμεῖς ἐφ᾽ ὅσον παραμένομεν ὡς αὐτοτελεῖς ὄγκοι, εἴμεθα ἄχρηστοι. Ὅταν ὅμως διαλυθῇ τὸ «ἐγώ» μας μέσα εἰς τὸν Χριστόν, ὅταν ἀπολεσθῇ ἡ ἰδιαιτέρα μας ἀτομικὴ ὑπόστασις, ὅταν ἐξαφανισθῇ ἡ θέλησίς μας κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς θελήσεως τοῦ Κυρίου μας, τότε θὰ ἀποκτήσωμεν τὴν μοναδικὴν διὰ τὸ ἔργον Του χρησιμότητά μας.

Αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικὸν τοῦ «ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς». Ἀφήσατέ με νὰ γείνω ὁ Βασιλεύς σας. Ἀφήσατε τὸ θέλημά μου νὰ γείνῃ ὁ νόμός σας. Ἀφήσατέ με νὰ ἀπορροφήσω τὸ ἄτομόν σας, νὰ ἐξουδετερώσω τὴν θέλησίν σας καὶ νὰ τὴν ἀντικαταστήσω μὲ τὴν ἰδικήν μου. «Μείνατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν».

Ἐνίοτε βλέπομεν ἐξευγμένον εἰς μίαν φορτηγὸν ἅμαξαν ἕνα μεγάλο καὶ δυνατὸ ἄλογο, δίπλα του δὲ νὰ τρέχῃ, ἐξευγμένον καὶ αὐτό, ἕνα μικρὸ καὶ ἀδύνατο ἀλογάκι. Πολλάκις μάλιστα ἡ ἀντίθεσις εἶναι τόσον ζωηρά, ὥστε νὰ προκαλῇ τὸ εἰρωνικὸν μειδίαμα τοῦ διαβάτου. Πόσον ἆρά γε μέρος τοῦ φορτίου κατορθώνει νὰ σύρῃ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο καὶ ἀδύνατον ζῶον; Ἐλάχιστον, ἐν συγκρίσει μὲ τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ τὸ μεγάλο ἄλογο. Καὶ ὅμως ἐν τῇ πραγματικότητι τὰ δύο αὐτὰ ζῷα ἐργάζονται εἰς τὸν αὐτὸν βαθμόν, διότι ἀμφότερα συνεισφέρουν πλῆρες τὸ μέτρον τῶν μυϊκῶν των δυνάμεων εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ κοινοῦ μόχθου. Ἴσως μάλιστα τὸ μικρὸν ζῷον νὰ ἐξαντλῇ πληρέστερον τὰς δυνάμεις του ἀπὸ τὸ μεγάλο, τὸ ὁποῖον ἔχει μεγαλείτερον περιθώριον ἐνεργητικότητος. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν Χριστιανῶν μετ᾽ ἀλλήλων. Αἱ δυνάμεις ὅλων δὲν εἶναι ἴσαι, τὰ προσόντα ὅλων δὲν εἶναι τὰ αὐτά, ἡ ἀποστολὴ ὅλων δὲν εἶναι ἡ αὐτή—ἡ θέσις ὅμως ὅλων μας ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ αὐτή, ἐφ᾽ ὅσον ὁ καθεὶς μας λαμβάνει ἐφ᾽ ἑαυτὸν μὲ χαρὰν τὸν ζυγὸν τῆς κυριάρχου θελήσεώς Του. Ἐὰν καὶ εἷς μόνον ἐξ ἡμῶν μείνῃ ἀμέτοχος τοῦ φρονήματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἔργον μας ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ θὰ χωλαίνῃ.

Εἴθε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ ἑλκύσῃ καὶ τὸν γράφοντα καὶ τοὺς ἀναγνώστας ὑπὸ τὸν ζυγόν Του, καὶ νὰ τὸν καταστήσῃ ζυγὸν εὐλογιῶν.

Κανταβριγία. **Γ. Α. Χατζηαντωνίου.**

— Εἰς τί συνίσταται τὸ αἰώνιον ἐνδιαφέρον, ὅπερ παρουσιάζει εἰς τὸν εἰλικρινῆ ἀναγνώστην ἡ Ἁγία Γραφή; Ἐὰν ἦτο σύγγραμμα ἰατρικόν, θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀναθεωρηθῇ καὶ νὰ ἀναδημοσιευθῇ κατὰ πενταετίαν. Τὰ περὶ διεθνοῦς δικαίου συγγράμματα ἀχρηστοποιοῦνται κατόπιν κάθε πολέμου. Τὰ ἐπιστημονικὰ ἐν γένει ἐγχειρίδια μετ᾽ ὀλίγα ἔτη εἶναι διὰ τὸν κάλαθον τῶν ἀχρήστων, ὡς ἐκ τῆς διαρκοῦς προόδου τῶν ἐπιστημῶν. Ἀλλ᾽ ἡ Ἱερὰ Βίβλος, ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Περιέχει τὴν αἰώνιον καὶ ἀμετάβλητον ἀλήθειαν

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια)

Ι'.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη.

Κατὰ τῆς θεοπνευστίας τῆς Καινῆς Διαθήκης, οὔσης γνωστοτέρας καὶ καταληπτοτέρας ἢ ἡ Παλαιά, ὀλιγώτεραι σχετικῶς ἀντιρρήσεις ἔχουσιν ἐγερθῆ. Θεωρῶ ὅμως καθῆκόν μου νὰ ἐξετάσω ἐν συντομίᾳ σημεῖά τινα παρουσιάζοντα ἐκ πρώτης ὄψεως δυσχερείας εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης ὡς θεοπνεύστου.

Ἐλέχθη ἤδη ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔχει θέσει ἐπὶ τῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης τὴν σφραγῖδα τῆς αὐθεντίας Του. Τοιοῦτό τι ὅμως, ἐσκέφθησάν τινες, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συμβῇ καὶ διὰ τὴν Κ. Διαθήκην, δεδομένου ὅτι αὕτη ἐγράφη ἐξ ὁλοκλήρου μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ὅμως ὁ Κύριός μας, γνωρίζων πόσον μεγάλην ἀνάγκην εἶχεν ἡ ἀνθρωπότης μιᾶς αὐθεντικῆς ἐξιστορήσεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς διδασκαλίας Του, ὀλίγον πρὸ τῆς σταυρώσεώς Του ἐφρόντισε καὶ περὶ τούτου. Ἐν Ἰωάν ιδ'. 26 ἀναφέρονται οἱ ἑξῆς λόγοι Του: «Ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ὁποῖον θέλει πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν ὀνόματί μου, ***ἐκεῖνος θέλει σᾶς διδάξει πάντα καὶ θέλει σᾶς ὑπενθυμίσει πάντα ὅσα εἶπον πρὸς ἐσᾶς***». Ἔχομεν ἑπομένως τὴν ρητὴν Αὐτοῦ ὑπόσχεσιν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον θὰ ἐβοήθει ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἤκουσαν, νὰ ἐνθυμηθοῦν ἀκριβῶς ὅσα εἶπε πρὸς αὐτούς. Ὑπόσχεται προσέτι ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον «θὰ διδάξῃ αὐτοὺς πάντα», εἰς δὲ τὸ Ἰωάν. ις'. 12, 13, ἀναγινώσκομεν: «Ἔτι πολλὰ ἔχω νὰ νὰ εἴπω πρὸς ἐσᾶς, δὲν δύνασθε ὅμως τώρα νὰ βαστάζητε αὐτά· ὅταν δὲ ἔλθῃ Ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, θέλει σᾶς ὁδηγήσει εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· διότι δὲν θέλει λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ θέλει λαλήσει καὶ θέλει σᾶς ἀναγγείλει τὰ μέλλοντα». Ἐκ τούτου συνάγομεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον θὰ ἀπεκάλυπτεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἀληθείας, ἃς οὗτοι δὲν ἠδύναντο τότε νὰ βαστάσωσι.

Τοῦτο ἀποκαλύπτει ἀμέσως τὴν μωρίαν τοῦ ἰσχυρισμοῦ κριτικῶν τινων ὅτι ἡ δεῖνα ἢ ἡ τάδε διδασκαλία «ἀνήκει εἰς τὸν Παῦλον, ἀφοῦ οὔτε τὴν ἀναφέρει κἂν ὁ Χριστός».

Ἡ ἀνωτέρω περικοπὴ λέγει προσέτι ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον θὰ ἀνήγγελλεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους «τὰ μέλλοντα» Ὁ δὲ Ἰωάννης διετάχθη ἐν Πάτμῳ εὑρισκόμενος νὰ γράψῃ «ὅσα εἶδεν» ἐν τῇ προφητικῇ αὐτοῦ ὁράσει (Ἀποκ. α'. 19 καὶ 5).

Ἔχομεν συνεπῶς τὴν αὐθεντίαν τοῦ Χριστοῦ κυροῦσαν (α) τὰς ἀφηγήσεις τῶν Εὐαγγελίων, (β) τὰς διδασκαλίας τῶν Ἐπιστολῶν καὶ (γ) τὰς προφητείας τῆς Κ. Διαθήκης.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀξιοπερίεργος ἡ μυωπία, ἐξ ἧς πάσχουσιν ἄνθρωποι μεμορφωμένοι, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀνακολουθίας, ἃς δῆθεν παρουσιάζουν τὰ Εὐαγγέλια.

Οἱοσδήποτε ἰατρός, ἐξασκήσας ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη τὸ ἐπάγγελμά του, θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς παράσχῃ δεκάδας — ἂν ὄχι ἑκατοντάδας — παραδειγμάτων δύο διαφόρων ἀσθενῶν, οἵτινες ἔπαθον ἐκ τῆς αὐτῆς νόσου, ἐθεραπεύθησαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, τῶν ὁποίων ἀμφοτέρων ἡ ἀσθένεια ἔλαβε τὴν αὐτὴν πορείαν, οἵτινες ὅμως παρουσίασαν διαφοράς τινας εἰς ἐπουσιώδη τινα σημεῖα. Ἐὰν τώρα ὁ ἰατρὸς οὗτος ἔδιδε διάλεξιν ἐνώπιον ἰατρικοῦ τινος σωματείου, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀνέφερε μίαν ἐκ τῶν περιπτώσεων τούτων, ἔδιδε δὲ κατόπιν καὶ δευτέραν διάλεξιν ἀναφερόμενος εἰς ἑτέραν περίπτωσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν πρώτην, τί θὰ ἐλέγομεν περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὁ ὁποῖος θὰ προσεπάθει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἰατρὸς οὗτος ψεύδεται καὶ οὐδέποτε ἐπέτυχε τὰς θεραπείας ταύτας, ἁπλῶς καὶ μόνον διότι εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ὁ ἀσθενής του ἦτο ἀνὴρ 35 ἐτῶν, εἰς δὲ τὴν δευτέραν γυνὴ 30; Καὶ ὅμως τοιοῦτο θέαμα παρουσιάζουν αἱ ἀπόπειραι ἐνίων «κριτικῶν» πρὸς ἀνασκευὴν τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ ὁ Ματθαῖος ἀναφέρει τὴν θεραπείαν ἑνὸς μανιακοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο συγχρόνως βωβὸς καὶ τυφλός, ὁ δὲ Λουκᾶς ἀναφέρει τὴν ἐν τῇ αὐτῇ περιοχῇ θεραπείαν ἑνός, ὅστις ἦτο μόνον βωβός, τοῦτο ἀποτελεῖ κατὰ τοὺς «κριτικοὺς» τούτους ἀρκετὴν ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀνακριβείας καὶ ἀναξιοπιστίας τῶν Εὐαγγελίων· ὡς ἂν ἦτο δύσκολον νὰ εὑρίσκετο ἐν τῇ αὐτῇ περιοχῇ ἕτερος παράφρων, βωβὸς μέν, οὐχὶ ὅμως καὶ τυφλός!

Ἀλλοῦ πάλιν ὁ Ματθαῖος λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε δύο τυφλούς, ἐνῷ ἀνεχώρει ἀπὸ τὴν Ἱεριχὼ (κεφ. κ΄.) ἐνῷ ὁ Μάρκος ἀναφέρει μόνον ἕνα, ὀνόματι Βαρτίμαιον (κεφ. ι΄.). Καὶ οἱ «κριτικοὶ» εὑρίσκουν ἐδῶ μετὰ μεγάλης ἀγαλλιάσεως ἑτέραν ἀνακολουθίαν. Θὰ ἤθελα ὅμως νὰ μάθω ποία δύναμις εἰς τὸν κόσμον θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτρέψῃ καὶ τὸν δεύτερον τοῦτον τυφλὸν νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαρτιμαίου, ὅταν ἤκουσε περὶ τῆς θεραπείας του! Ἀπ᾿ ἐναντίας δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι κατ᾿ ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ ταξείδιόν του ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε πολλοὺς ἄλλους τυφλούς. Ἀναγινώσκομεν εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον περί τινος ἰατρευθέντος ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ **κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν του πρὸς** τὴν Ἱεριχώ. Δυνάμεθα δὲ νὰ ἤμεθα βέβαιοι ὅτι συνεχῶς ἐλάμβανον χώραν τοιαῦται θεραπεῖαι.

Κριτικοί τινες, παραβάλλοντες τὰ κηρύγματα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰ ἀναφερόμενα ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ πρὸς τὰ ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν, ἀποφαίνονται ὅτι οἱ Εὐαγγελισταὶ δὲν δίδουν ἀκριβῆ ἀναπαράστασιν τῶν κηρυγμάτων τούτων, διότι ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἀναφέρει ταῦτα κατὰ διάφορον τάξιν καὶ ἄλλος μὲν ἐξ αὐτῶν τοποθετεῖ τὸν Χριστὸν κηρύττοντα ἐπὶ ὄρους, ἄλλος δ᾿ ἐπὶ πεδιάδος καὶ οὕτω καθεξῆς. Δὲν εἶναι ὅμως πολὺ περισσότερον παράλογον τὸ νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Χριστὸς οὐδέποτε ἐκήρυξε τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν πλέον ἢ ἅπαξ; Τὸ θεῖον Αὐτοῦ κήρυγμα ἔπρεπε νὰ ἐπαναληφθῇ πλειστάκις, ἐνῷ περιήρχετο τὰς διαφόρους πόλεις καὶ ὡμίλει πρὸς νέα ἑκάστοτε ἀκροατήρια, καὶ ἐν τῇ θείᾳ Αὐτοῦ σοφίᾳ ἐφρόντιζε νὰ περιβάλλῃ τὸ κήρυγμά Του μὲ νέαν ἑκάστοτε ἐξωτερικὴν μορφήν, ἀναλόγως τοῦ διανοητικοῦ ἐπιπέδου καὶ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀκροατηρίου Του.

Θὰ ἀναφέρω δύο παραδείγματα, διὰ νὰ δείξω πόσον λογικὴ εἶναι ἡ ἐξήγησις αὕτη τῶν φαινομενικῶν ἀνακολουθιῶν, αἵτινες ὑπάρχουν εἰς τὰ Εὐαγγέλια.

Ἀναγινώσκομεν περὶ τοῦ θαύματος τῆς διατροφῆς τῶν πεντακισχιλίων ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸ ὁποῖον μνημονεύεται ὑπὸ πάντων τῶν Εὐαγγελιστῶν. Καὶ οἱ τέσσαρες ἀναφέρουν τοὺς πέντες ἄρτους, τοὺς δύο ἰχθῦς καὶ τοὺς δέκα κοφίνους τῶν κλασμάτων, συμφωνοῦν δὲ καὶ οἱ τέσσαρες πρὸς ἀλλήλους εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι περιγράφουν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ θαῦμα. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἕτερον παρόμοιον θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται μόνον ὑπὸ τοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Μάρκου. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὑπῆρχον ***ἑπτὰ*** ἄρτοι καὶ ***ὀλίγα*** ὀψάρια, ***τέσσαρες*** δὲ χιλιάδες ἀνδρῶν διατραφέντων καὶ ***ἑπτὰ*** σπυρίδες κλασμάτων. Ἐὰν τώρα ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μάρκος ἠρκοῦντο νὰ ἀναφέρουν μόνον τὸ δεύτερον τοῦτο θαῦμα, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ πρῶτον, τί θὰ ἐγίνετο; Ἁπλούστατα, θὰ ἰσχυρίζοντο ὁμοφώνως οἱ «κριτικοὶ» ὅτι εὑρισκόμεθα πρὸ ἀνακριβείας τῶν Εὐαγγελίων. «Ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μάρκος ἀναφέρουν τέσσαρας χιλιάδας ἀνδρῶν, ἑπτὰ ἄρτους καὶ ἑπτὰ κοφίνους, ἐνῷ ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης ἀναφέρουν πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν, πέντε ἄρτους καὶ δώδεκα «κοφίνους». Καὶ θὰ ἐσχημάτιζον οὕτω πως τὴν ἀκράδαντον πεποίθηθιν ὅτι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου οἱ Εὐαγγελισταὶ ἀντιφάσκουν πρὸς ἀλλήλους, πᾶσα δὲ ὑπόθεσις περὶ ὑπάρξεως ***δύο*** θαυμάτων θὰ ἐγίνετο δεκτὴ μετὰ εἰρωνείας.

Τοῦτο ἀποδεικνύει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπα προηγουμένως —ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῶν τριῶν ἐτῶν, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἦτο ἀπησχολημένος μὲ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν, τυφλῶν καὶ χωλῶν, ἔλαβον ἀναμφιβόλως χώραν πλεῖστα ὅσα θαύματα, παρουσιάζοντα μεγάλην πρὸς ἄλληλα ὁμοιότητα.

Ἂς λάβωμεν ἀκόμη ἓν παράδειγμα· τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ: «Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ζητεῖ καὶ σημεῖον δὲν θέλει δοθῇ εἰς αὐτήν, εἰμὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου». Ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοὺς λόγους τούτους εἰς δύο διαφόρους περιστάσεις, ἐξ ὧν ἡ μία ἀναφέρεται ἐν Ματθ. ιβ'. 39, ἡ δ' ἑτέρα ἐν Ματθ. ις'. 4. Ἐὰν τώρα ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Ματθαῖος ἀνέφερε μόνον τὴν μίαν τῶν περιστάσεων τούτων, τὴν δ' ἑτέραν ἀνέφερεν ὁ Λουκᾶς, θὰ ἠδυνάμεθα καὶ ἡμεῖς, λαμβάνοντες τὴν θέσιν τῶν κριτικῶν, νὰ καταλογίσωμεν λάθος εἰς τὰ Εὐαγγέλια. Τὸ λάθος ὅμως θὰ ἦτο ἐξ ὁλοκλήρου ἰδικόν μας, οἱ ὁποῖοι ἐπιμένομεν νὰ δεσμεύωμεν τὸν Χριστὸν εἰς ἕνα μόνον τρόπον ἐκφράσεως δι' ἑκάστην τῶν ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας ἐκήρυξε, καὶ νὰ περιορίζωμεν Αὐτὸν εἰς τὴν τέλεσιν ἑνὸς μόνον θαύματος ἑκάστου εἴδους, εἰς ἕκαστον μέρος, τὸ ὁποῖον ἐπεσκέπτετο.

Ἔζησαν κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἐν Ἀμερικῇ δύο πασίγνωστοι ἄνθρωποι, πατὴρ καὶ υἱός, φέροντες ἀμφότεροι τὸ ὄνομα Ἰωνάθαν Ἔδουαρδς. Ἀμφότεροι ἦσαν κληρικοί, ἔγγονοι δὲ ἱεροκηρύκων. Ἀμφότεροι ἦσαν εὐσεβεῖς ἄνθρωποι καὶ διάσημοι ἐπιστήμονες, ἐχρημάτισαν δ' ἀμφότεροι ἐπὶ ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα καθηγηταὶ τῶν κολλεγίων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐσπούδασαν. Ὑπηρέτησαν ἀμφότεροι ὡς ποιμένες εἰς τὰς ἐκκλησίας, εἰς ἃς προϋπῆρξαν τοιοῦτοι οἱ πρὸς μητρὸς πάπποι των καὶ ἀμφότεροι ἀπελύθησαν τῶν ποιμαντορικῶν αὐτῶν καθηκόντων διὰ καινοφανεῖς θρησκευτικὰς δοξασίας. Ἀμφότεροι ἀποκατεστάθησαν

καὶ πάλιν εἰς τὰ ποίμνιά των καὶ ἀμφότεροι ἐχρησιμοποίησαν τὰς ὥρας τῆς σχολῆς των εἰς συγγραφὴν ἔργων μεγάλης φιλολογικῆς ἀξίας. Ἀμφότεροι ἐγκατέλιπον τὰ ποίμνιά των διὰ νὰ δεχθοῦν τὴν θέσιν πρυτάνεως κολλεγίου καὶ ἀπέθανον ἀμφότεροι μικρὸν μετὰ τὴν εἰς τὴν νέαν ταύτην θέσιν μετάστασίν των. Ἑνὸς ἔτους διαφορὰ ὑπῆρχεν εἰς τὰς ἡλικίας των κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου των, τοῦ ἑνὸς ἀποθανόντος εἰς ἡλικίαν πεντήκοντα ἓξ ἐτῶν, τοῦ δ' ἑτέρου εἰς ἡλικίαν πεντήκοντα ἑπτά. Κατὰ παράδοξον δὲ σύμπτωσιν ἀμφότεροι κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ ἔτους, καθ' ὃ ἀπέθανον, ἐκήρυξαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος: «Ἐν τούτῳ τῷ ἔτει θέλεις ἀποθάνει» (Ἱερεμ. κη'. 16).

Συμβαίνουν λοιπὸν καὶ εἰς τὴν ζωὴν παράδοξοι συμπτώσεις! Ἀλλ' ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν δύο τούτων Ἰωνάθαν Ἔδουαρδς τὰς μεθόδους τῆς Ἀνωτέρας Κριτικῆς, δυνάμεθα νὰ ἤμεθα βέβαιοι ὅτι μετά τινα ἔτη θὰ ἐγερθοῦν διάφοροι «κριτικοί», οἵτινες μὲ προφανῆ ἱκανοποίησιν θὰ ἀποδείξουν ὅτι δὲν ὑπῆρξεν εἰμὴ *εἷς* καὶ μόνον Ἰωνάθαν Ἔδουαρδς, οἱ βιογράφοι του δὲ ἁπλῶς διαφωνοῦν πρὸς ἀλλήλους ὡς πρὸς τὸν χρόνον τοῦ θανάτου του, ἐπισυμβάντος κατά τινας μὲν εἰς τὸ πεντηκοστὸν ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, κατ' ἄλλους δὲ εἰς τὸ πεντηκοστὸν ἕβδομον!

Εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας σημασίας ὅτι καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη, ὅπως ἡ Παλαιά, εἶναι εἰς θέσιν νὰ ὑποστῇ τὴν βάσανον τοῦ μικροσκοπίου, καὶ ὅτι εἰς οἱονδήποτε αὐτῆς σημεῖον καὶ ἂν τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν ἡ βάσανος αὕτη, τὰ ἀποτελέσματα εἶναι καταπληκτικά.

Μία ἐνδιαφέρουσα περίπτωσις εἶναι ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον τυχαία παρατήρησις τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου ὅτι ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ «ἦτο γνωστὸς εἰς τὸν ἀρχιερέα», Ἔχομεν καὶ ἐνταῦθα μίαν ἐκδήλωσιν τῆς μετριοφροσύνης τοῦ Ἰωάννου, ὁ ὁποῖος ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν «τὸν ἄλλον μαθητήν». Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ Ἰωάννου, διότι καὶ εἰς πλείστας ἄλλας περιστάσεις, ὁσάκις ἦτο τοῦτο δυνατόν, ἔκρυψεν οὗτος τὴν ταυτότητά του ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ ἄλλος μαθητὴς» ἢ ὑπὸ τὸν ἔχοντα καὶ αἰσθηματικόν τινα τόνον «ὁ μαθητής, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς» (Ὅρα ἐπίσης Ἰωάν. κα'. 20, 24).

Ἐὰν λοιπὸν πράγματι ἦτο γνωστὸς εἰς τὸν ἀρχιερέα ὁ Ἰωάννης—πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν συνέβαινε μὲ τοὺς λοιποὺς μαθητάς—πρέπει νὰ ἀνεύρωμεν ἴχνη τῆς τοιαύτης οἰκειότητος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ του, ἐὰν τοῦτο ἦναι γνήσιον. Ἂς ἴδωμεν ἂν πράγματι ἔχῃ οὕτω:

1. Ὁ συμμαθητής του Πέτρος, κατὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ, ἀποκόπτει τὸ ὠτίον τοῦ ὑπηρέτου τοῦ ἀρχιερέως. Καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ ἀφηγοῦνται τὸ συμβὰν τοῦτο, οὐδεὶς ὅμως ἐκτὸς τοῦ Ἰωάννου μᾶς δίδει τὸ ὄνομα τοῦ πληγωθέντος, καὶ τοῦτο διότι αὐτὸς ***ἐγνώριζε τὸ ὄνομα τοῦ ὑπηρέτου τοῦ Ἀρχιερέως.***

2. Κατὰ τὴν ἀφήγησιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς δίκης τοῦ Ἰησοῦ, οἱ λοιποὶ Εὐαγγελισταὶ ὁμιλοῦν περὶ τοῦ «Ἀρχιερέως», ὁ Ἰωάννης ὅμως μᾶς δίδει καὶ τὸ ὄνομά του. ***Ἐγνώριζε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρχιερέως.***

3. Μόνον ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου μανθάνομεν ὅτι ὁ Καϊάφας

ἦτο πενθερὸς τοῦ Ἄννα. Ὁ Ἰωάννης ***ἐγνώριζε τοὺς συγγενικοὺς δεσμοὺς τοῦ Ἀρχιερέως.***

4. Ὁ Πέτρος παραμένει ἐκτὸς τῆς αὐλῆς τοῦ Ἀρχιερέως, ὁ Ἰωάννης ὅμως κατορθώνει νὰ πείσῃ τὴν θυρωρὸν ὅπως εἰσαγάγῃ αὐτὸν ἐντὸς (Ἰωάν. ιη'. 15). ***Εἶχεν οἰκειότητα μὲ τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τοῦ Ἀρχιερέως.***

5. Οἱ λοιποὶ Εὐαγγελισταὶ λέγουν ἁπλῶς ὅτι ὁ Πέτρος ἠρωτήθη περὶ τῶν σχέσεών του πρὸς τὸν θεῖον Ὑπόδικον. Μόνος ὁ Ἰωάννης μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ ἐρωτήσας ἦτο ὑπηρέτης τοῦ Ἀρχιερέως καὶ δὴ συγγενὴς τοῦ Μάλχου, τοῦ ὁποίου τὸ ὠτίον εἶχεν ἀποκόψει ὁ Πέτρος (Ἰωάν. ιη'. 26). ***Ἐγνώριζε καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς συγγενικὰς σχέσεις τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Ἀρχιερέως.***

6. Ὁ Ἰωάννης εἶναι ὁ μόνος Εὐαγγελιστής, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς δὲν εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, διὰ νὰ μὴ μιανθῶσι καὶ ἐμποδισθῶσιν ἀπὸ τοῦ νὰ φάγωσι τὸ Πάσχα. ***Εἶναι ἐξοικειωμένος μὲ τὰς συνηθείας καὶ τὴν νοοτροπίαν τῶν Ἀρχιερέων.***

7. Εἶναι ὁ μόνος Εὐαγγελιστής, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει τὸν Νικόδημον, ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων, ὅστις θὰ ἐσχετίζετο φυσικὰ μὲ τοὺς κύκλους τοῦ Ἀρχιερέως.

8. Εἶναι τέλος ὁ μόνος ἐκ τῶν Εὐαγγελιστῶν, ὁ ὁποῖος μᾶς δίδει περιγραφὰς τῶν ἰδιαιτέρων συναντήσεων τῶν Ἀρχιερέων (κεφ. α'. 19-27, ια'. 47-53).

Αἱ λεπτομέρειαι αὗται μᾶς ὑποβοηθοῦν νὰ διακρίνωμεν καθαρὰ τὸν δάκτυλον τοῦ «μαθητοῦ τῆς ἀγάπης» εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον φέρει τὸ ὄνομά του.

Ἡ ἔνδοξος μαρτυρία, τὴν ὁποίαν φέρει τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Σωτῆρος τῶν ἁμαρτωλῶν, προεκάλεσε περισσότερον παντὸς ἄλλου Εὐαγγελίου τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας. Ἐν τούτοις, ὁ ταπεινὸς καὶ μετριόφρων μαθητὴς τοῦ Χριστου ἔχει θέσει εἰς τὰς προειρημένας λεπτομερείας, ὡς καὶ εἰς πλείστας ἄλλας ἀνεξάλειπτον τὴν σφραγῖδα τῆς προσωπικότητός του.

(Μετάφρασις *Γ. Α. Χατζηαντωνίου*) (Ἕπεται τὸ τέλος) ***Arthur Gook.***

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ

Ὁ χαρακτὴρ εἶναι τὸ σύνολον τῶν ἕξεων ἡμῶν, αἵτινες ἐπαγιώθησαν. Κληρονομικῶς ἀποκτῶμεν μερικὰς προδιαθέσεις, ἀλλ' ὁ καλὸς ἢ κακὸς χαρακτήρ, εἶναι κἄτι τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖται καὶ ἀποκτᾶται. Προνομιοῦχοί τινες φύσεις γεννῶνται μὲ μερικὰς ἰδιαιτέρας ἱκανότητας καὶ ἰδιοφυΐας, κανεὶς ὅμως δὲν γεννᾶται μὲ καλὸν χαρακτῆρα· ὁ καλὸς χαρακτὴρ ἀποκτᾶται διὰ τῆς προσπαθείας καὶ τῆς καλλιέργειας.

Τὸ σπουδαιότερον λοιπὸν ἔργον τῆς ζωῆς μας εἶναι νὰ ἀποκτήσωμεν καλὸν χαρακτῆρα. Οἱ συνήθεις ἄνθρωποι ἐκθειάζουν καὶ χειροκροτοῦν τὰ μεγάλα κατορθώματα, τὰς θαυμαστὰς ἐπιτυχίας. Ἡ μεγαλειτέρα ὅμως καὶ πλέον θαυμαστὴ ἐπιτυχία εἶναι νὰ ἀποκτήσῃ κανεὶς Χριστιανικὸν χαρακτῆρα.

Εἶναι σπουδαιότατον πρᾶγμα νὰ ἀποκτήσωμεν χαρακτῆρα προσεγγίζοντα

εἰς τὴν τελειότητα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ μέγας καλλιτέχνης Μιχαὴλ Ἄγγελος εἶπε: «Τίποτε δὲν κάμνει τὴν ψυχὴν τόσον καθαράν, τόσον θρησκευτικήν, ὅσον ἡ προσπάθεια νὰ δημιουργήσῃ κανεὶς κἄτι τέλειον· διότι ὁ Θεὸς εἶναι τελειότης καὶ ὅστις ἀγωνίζεται δι' αὐτήν, προσπαθεῖ δι' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι θεῖον». Εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς ὑπάρχει μεγαλειτέρα ἀλήθεια, ὅταν διὰ τῆς λέξεως «τέλειον» ἐννοηθῇ ὁ Χριστιανικὸς χαρακτήρ.

Εἰς τὴν ἀπόκτησιν τελείου χαρακτῆρος πολλὰ καὶ πολλοὶ δύνανται νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν δύναται νὰ μᾶς τὸν δώσῃ· οὔτε καὶ αἱ διδασκαλίαι καὶ αἱ προσευχαὶ τῆς μητρός μας. Εἶναι ἰδικόν μας ἔργον νὰ τὸν ἀποκτήσωμεν, Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι πολλὰ δύνανται νὰ συντελέσουν εἰς τὴν μόρφωσιν καλοῦ ἢ κακοῦ χαρακτῆρος—αἱ σχέσεις καὶ αἱ φιλίαι μας, τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκομεν, τὸ περιβάλλον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζῶμεν, τὰ κέντρα εἰς τὰ ὁποῖα συχνάζομεν καὶ ἄλλα πολλά,—ὅλα ἐμποροῦν νὰ προσθέσουν ἀσχημίαν ἢ ὡραιότητα εἰς τὸε χαρακτῆρά μας, ἀλλ' οἱ πραγματικοὶ αὐτοῦ οἰκοδόμοι εἴμεθα ἡμεῖς. Ὑπῆρξαν ἄνθρωποι, οἵτινες εὑρέθησαν ὑπὸ τὰς πλέον καλὰς συνθήκας καὶ ὅμως ὁ χαρακτήρ των ἔμεινε κακός· καὶ ὑπῆρξαν ἄλλοι, τοὺς ὁποίους τίποτε δὲν ηὐνόησε, τίποτε δὲν ἐβοήθησε, καὶ ὅμως κατώρθωσαν νὰ ἀποκτήσουν ἔξοχον χαρακτῆρα. Ἰδίως τοῦτο παρετηρήθη εἰς τοὺς γνησίους Χριστιανούς,—ἐμισήθησαν, ἠδικήθησαν, ἐδιώχθησαν, ὑπέφεραν, ἀλλ' ὅλα ταῦτα συνετέλεσαν μᾶλλον εἰς τὸ νὰ μορφώσουν καὶ νὰ τελειοποιήσουν τὸν χαρακτῆρά των.

Ὁ μεγαλείτερος συντελεστὴς εἰς τὴν μόρφωσιν τελείου χαρακτῆρος εἶναι αἱ μεγάλαι ἀρχαὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Αὐταὶ εἶναι αἱ βάσεις, τὸ θεμέλιον τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ χαρακτῆρος ἡμῶν.

Μία ἀπὸ τὰς ἀρχὰς ταύτας εἶναι ἡ ***ἀλήθεια,*** ἑτέρα ἡ ***καθαρότης*** καὶ ἑτέρα ἡ ***ἀγάπη.*** Ἓν οἰκοδόμημα βασιζόμενον ἐπὶ τοιούτων βάσεων δὲν δύναται παρὰ νὰ ἦναι στερεὸν καὶ ὡραῖον. Αἱ ἀρχαὶ αὗται ἦσαν αἱ βάσεις καὶ τὸ θεμέλιον τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ὁποῖον ὅλοι θαυμάζομεν.

Διὰ τοῦτο ***Αὐτὸς*** συνιστᾶται εἰς ἡμᾶς ὡς ὑπόδειγμα ἀνθρωπίνης τελειότητος.

Ὑπάρχουν μερικοί, οἵτινες εἰς τὴν προσπάθειάν των νὰ ἀποκτήσουν Χριστιανικὸν χαρακτῆρα, εἰς τὰς πρώτας των ἀποτυχίας ἀπογοητεύονται καὶ ἀπελπίζονται. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ συμβαίνῃ εἰς τὸν Χριστιανόν, χάριν τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς ἀπέθανε. Μίαν φορὰν εἶδον εἰς ἕνα κῆπον μίαν φωλεὰν πτηνῶν πεσμένην χάμω. Ἡ θύελλα τῆς νυκτὸς τὴν ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ τὴν ἔρριψεν κατὰ γῆς. Ἐνῷ ἐρέμβαζον διὰ τὴν καταστροφὴν αὐτήν, ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὸς τὸ δένδρον εἶδον τὰ πτηνὰ νὰ οἰκοδομοῦν ἐκ νέου τὴν φωλεάν των. Τὰ πτηνὰ αὐτὰ μὲ ἐδίδαξαν ἓν αἰώνιον μάθημα. Καὶ ἀκόμη ὅταν φαίνεται ὅτι ἀπωλέσθη τὸ πᾶν, ἀντὶ νὰ θρηνῶμεν ἐν ἀπελπισίᾳ, τὸ καλλίτερον ὅπερ ἔχομεν νὰ κάμωμεν εἶναι νὰ ἀρχίσωμεν ἐκ νέου τὴν οἰκοδομήν μας.

Καὶ τέλος πάντων, Ἐκεῖνος ὅστις εἶπεν: «Ἐστὲ σεῖς τέλειοι, καθὼς ὁ Πατήρ σας ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς εἶναι τέλειος», καὶ τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν γνωρίζει καὶ ἱκανὸς καὶ ἕτοιμος εἶναι νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ τὰς κατανικήσωμεν.

Βοστώνη. ***Χ. Γ. Τόκας.***

Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΣΑΛΠΑΑΔ

Εἰς τὸ 26ον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου τῶν Ἀριθμῶν περιγράφεται ἡ ἀπαρίθμησις τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, γενομένη ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἐλεάζαρ, υἱοῦ τοῦ Ἀαρών, ὅταν πλέον ἦτο ἐγγὺς τὸ τέρμα τῶν περιπλανήσεων τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους καὶ ὁ λαὸς ἠτένιζε μακρόθεν τὰ τείχη τῆς Ἰεριχώ. Ἐκ τῆς περιγραφῆς ταύτης προκύπτει ὅτι ἡ γῆ τῆς Χαναάν θὰ κατενέμετο μεταξὺ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κατὰ φυλὰς καὶ κατὰ τὰς οἰκογενείας ἑκάστης φυλῆς: «Ἡ γῆ θέλει μοιρασθῆ διὰ κλήρων· κατὰ τὰ ὀνόματα τῶν φυλῶν, κατὰ τὰς πατριὰς αὐτῶν, θέλουσι κληρονομήσει». (ἐδάφ. 55). Ἐξ ἄλλου, ἐκ τῆς ἐν γένει φρασεολογίας τοῦ ὡς ἄνω κεφαλαίου καὶ εἰδικῶς ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ κατωτέρω, συνάγεται ὅτι ἡ διανομὴ τῆς γῆς θὰ ἐγίνετο πρὸς τοὺς ἄρρενας ἑκάστης οἰκογενείας ὡς τοὺς φυσικοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῆς. Τοιουτοτρόπως εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς ἀπαριθμήσεως ἀναφέρονται κατὰ κανόνα οἱ ἄρρενες ἀρχηγοὶ τῶν οἰκογενειῶν ὡς ἐκπρόσωποι αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ προκύπτουν δυσκολίαι εἰς τὸ λεπτὸν τοῦτο ζήτημα τῆς διανομῆς μεταξύ των τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας.

Ἐν τούτοις, μία ἐκ τῶν οἰκογενειῶν τούτων ἐστερεῖτο ἄρρενος ἀρχηγοῦ καὶ ἡ οἰκογένεια αὕτη ἦτο ἡ τοῦ Σαλπαάδ, ἀνήκοντος εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Μανασσῆ, υἱοῦ τοῦ Ἰωσήφ. Ὁ Σαλπαὰδ οὗτος εἶχεν ἀποθάνει ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἀποθνήσκων ἀφῆκε μοναδικοὺς ἀπογόνους του τὰς πέντε θυγατέρας του.

Ἰδιαιτέρως γίνεται μνεία περὶ τῆς οἰκογενείας ταύτης ὅτι «δὲν εἶχεν υἱούς, ἀλλὰ θυγατέρας» (ἐδ. 33)· καὶ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἄρχεται ἡ ἱστορία τῆς κληρονομικῆς ὑποθέσεως αὐτῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀφιερώνει ἱκανὸν χῶρον εἰς τὰς σελίδας της, καὶ ἐπανέρχεται ἐπανειλημμένως διὰ νὰ διαγράψῃ τὴν μέχρι τέλους ἐξέλιξιν τῆς ἐνδιαφερούσης ταύτης ἱστορίας. Καὶ καθὼς πᾶν ὅ,τι ἀναφέρει ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ περιέχει πνευματικὰς διδασκαλίας ὑψίστης σημασίας, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἱστορία τῆς κληρονομίας τοῦ Σαλπαὰδ τυγχάνει κατ' ἐξοχὴν διδακτικὸν θέμα, περιέχον πνευματικὰς ἀληθείας καταλλήλους ὅπως ἐνισχύσουν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν πιστῶν, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Ἡ ὑπόθεσις τῆς ἐν λόγῳ κληρονομίας ἐπανέρχεται ἐπὶ τάπητος τετράκις ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, τρίς μὲν εἰς τὸ βιβλίον τῶν Ἀριθμῶν (κεφ. κς΄. 33, κζ΄. 1—11 καὶ λς΄. 1—12) καὶ ἅπαξ εἰς τὸ βιβλίου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ (κεφ. ιζ΄. 3—4). Λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι καθ' ἑκάστην τῶν ὡς ἄνω περιπτώσεων παρουσιάζει αὕτη καὶ τὴν σημειωθεῖσαν ἐν τῷ μεταξὺ πρόοδον, δυνάμεθα νὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν σειρὰν τῆς φυσικῆς ἐξελίξεως τῆς ἐν λόγῳ ἱστορίας, ἀποκομίζοντες δι' ἑαυτοὺς τὰ ἀντίστοιχα πνευματικὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα διδάσκει αὕτη.

Ἂς ἐξετάσωμεν λοιπὸν κατωτέρω, τὰς τέσσαρας φάσεις, τὰς ὁποίας παρουσίασε διαδοχικῶς τὸ ζήτημα τῆς κληρονομίας ταύτης.

Α΄, ***Τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἐν κινδύνῳ.*** Ἐὰν ὁ Σαλπαὰδ ἄφινεν ἄρρενας κληρονόμους, τότε ἡ κληρονομία οὐδένα κίνδυνον θὰ διέτρεχε, καθόσον αὕτη θὰ περιήρχετο εἰς τούτους, ὅπως συνέβη μὲ τὰς λοιπὰς οἰκογενείας τῶν

φυλῶν Ἰσραήλ. Τὸ γεγονὸς ὅμως ὅτι ὁ Σαλπαὰδ ἀφῆκε πέντε θυγατέρας ὡς μοναδικὰς κληρονόμους του, ἔθετεν ἐν κινδύνῳ τὴν κληρονομικὴν ὑπόθεσιν, διότι μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν εἶχε παρουσιασθῆ παρομοία περίπτωσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ ληφθῶσιν ἀνάλογα νομοθετικὰ μέτρα. Κατὰ ταῦτα ἡ ὕπαρξις ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Σαλπαὰδ γυναικῶν μόνον ὡς κληρονόμων αὐτοῦ, καθίστα ἀμφίβολον τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα, το ὁποῖον αὗται ἠδύναντο νὰ ἐγείρωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν κατὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς. Ἂς μεταφέρωμεν ἤδη τὴν περίπτωσιν ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου, Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτει ὅτι οἱ προσκληθέντες εἰς υἱοθεσίαν δυνάμει τοῦ ἔργου τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, ἀπέκτησαν τὸ πολύτιμον δικαίωμα νὰ ἦναι «κληρονόμοι μὲν τοῦ Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ» (Ρωμ. η'. 17). «Ὅθεν δὲν εἶσαι πλέον δοῦλος ἀλλ' υἱός· ἐὰν δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος τοῦ Θεοῦ διὰ Χριστοῦ» (Γαλ. δ'. 7). Ἡ κληρονομία αὕτη περιγράφεται ὡς «ἄφθαρτος καὶ ἀμίαντος καὶ ἀμάραντος, πεφυλαγμένη ἐν τοῖς οὐρανοῖς δι' ἡμᾶς» (Α'. Πέτρ. α'. 4). Συγχρόνως μαρτυρεῖται ὡς εὑρισκομένη μεταξὺ τῶν «ἡγιασμένων» διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν (Πράξ. κ': 32, κς'. 18).

Ἀλλ' ἐναντίον τοῦ ἐξόχου τούτου κληρονομικοῦ δικαιώματος ἐγείρονται σοβαρὰ μειονεκτήματα, τὰ ὁποῖα ἀποφράσσουν πολλάκις τὴν ὁδὸν διὰ τὴν πλήρη ἀπόλαυσιν ἐκ μέρους τοῦ πιστοῦ τῆς ἐν Χριστῷ κληρονομίας. Τοιαῦτα μειονεκτήματα δύνανται νὰ ἦναι ***ἡ συναίσθησις τῆς φυσικῆς ἀτελείας,*** ἡ ὁποία δὲν διαφεύγει οὐδὲν ἐκ τῶν ἀληθῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ αἱ ἑκάστοτε ***πτώσεις,*** τὰς ὁποίας ἐπισείει ὁ Σατανᾶς ὡς φόβητρον ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας, διὰ νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ παραιτηθῶμεν τῆς ὑψηλῆς ἐπιδιώξεως ὅπως προχωρήσωμεν εἰς πλήρη κατοχὴν τῆς προσφερομένης ἐν Χριστῷ κληρονομίας. Ὑπάρχει διὰ πᾶν τέκνον τοῦ Θεοῦ μερὶς ἐν τῇ οὐρανίᾳ κληρονομίᾳ, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τῆς ἀποκτήσεως τῆς μερίδος ταύτης τίθεται διαρκῶς ἐν κινδύνῳ, συνεπείᾳ τῶν μειονεκτημάτων καὶ τῶν πτώσεων, τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ Χριστιανικὴ ζωὴ καὶ τὰς ὁποίας ἐκμεταλλεύεται ἀείποτε ὁ ἐχθρός, διὰ νὰ ἀποθαρρύνῃ τὸν πιστὸν καὶ νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ὑπὸ τοιαύτην πνευματικὴν κατάστασιν εἶναι ἀκατάλληλος διὰ τὴν ἔνδοξον κληρονομίαν τοῦ οὐρανοῦ.

Πρόκειται περὶ σοβαροῦ σκοπέλου τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς, περὶ τοῦ ὁποίου πολλὰ ἐσημειώθησαν ἀνέκαθεν πνευματικὰ ναυάγια. Πῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποφύγωμεν τὸν ἐπικίνδυνον τοῦτον σκόπελον καὶ νὰ ἐπανεύρωμεν τὴν ὁδόν, ἥτις θὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸν ἐπιθυμητὸν λιμένα τῆς ἐν Χριστῷ ἀσφαλείας; Τὸ κατωτέρω διάβημα τῶν θυγατέρων τοῦ Σαλπαὰδ ἀποτελεῖ τὸν μῖτον, ὅστις δύναται νὰ καθοδηγήσῃ εἰς τὸ ποθούμενον.

Β'. ***Ἡ διεκδίκησις τῆς κληρονομίας καὶ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος ἐπ' αὐτῆς.*** Πρὸ τοῦ κινδύνου τῆς ἀπωλείας τῆς κληρονομίας, αἱ θυγατέρες τοῦ Σαλπαὰδ σπεύδουν πρὸς τὸν κριτὴν καὶ νομοθέτην τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ἐκεῖ ἐνώπιον τοῦ Μωϋσέως, τῶν ἀρχόντων καὶ πάσης τῆς συναγωγῆς, αἱ ἀδύνατοι ἐκεῖναι κόραι διεκδικοῦσι τὴν ἀνήκουσαν αὐταῖς κληρονομίαν, λέγουσαι: «Δότε εἰς ἡμᾶς κληρονομίαν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν τοῦ πατρὸς ἡμῶν» (Ἀριθ. κζ'. 4). Τοιαύτη ἀπαίτησις διὰ πρώτην φορὰν ἠγείρετο πρὸ τοῦ Μωϋσέως, ὅστις ἐν τῇ

ἀμηχανίᾳ του σπεύδει νὰ φέρῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Καὶ ὁ Κύριος λέγει; «Ὀρθῶς λαλοῦσιν αἱ θυγατέρες τοῦ Σαλπαάδ· ἐξάπαντος θέλεις δώσει εἰς αὐτὰς κτῆμα εἰς κληρονομίαν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν» (Ἀριθ. κζ' 7). Τοιουτοτρόπως ἀνεγνωρίσθη Θεόθεν τὸ διεκδικούμενον δικαίωμα τῆς κληρονομίας τῶν θυγατέρων τοῦ Σαλπαάδ. Ἀλλ' ὅσην σπουδαιότητα ἔχει ἡ ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος τούτου, ἄλλην τόσην ἀξίαν ἔχει καὶ τὸ διάβημα τῆς διεκδικήσεως τῆς κληρονομίας ἐκ μέρους τῶν πιστῶν ἐκείνων γυναικῶν. Ἦτο ἀληθὲς ὅτι δὲν εἶχον ἄρρενας μεταξύ των διὰ νὰ ἀπονεμηθῇ καὶ εἰς τούτους μερὶς ἐκ τῆς κατακτηθησομένης γῆς. Ἀλλ' ἦτο ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Σαλπαὰδ ἔπρεπε νὰ τύχῃ κληρονομίας, ὅπως ὅλαι αἱ λοιπαὶ οἰκογένειαι τῶν φυλῶν Ἰσραήλ. Ὁλόκληρον τὴν βαρύτητα τῆς ὑποθέσεως συνεκέντρωνε ***τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα*** καὶ ὄχι τὰ ***οἰκογενειακὰ μειονεκτήματα***. Καὶ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πανσόφου Θεοῦ τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἦτο ἀναμφισβήτητον διὰ τὰς διεκδικούσας τοῦτο κληρονόμους. Τὸ διάβημα τοῦτο εἶναι ἐξόχως διδακτικὸν ἀπὸ πνευματικῆς ἀπόψεως. Κινδυνεύομεν πολλάκις νὰ χάσωμεν εὐλογίας ὑψίστης σπουδαιότητος, διότι δὲν ἔχομεν διακρίνει εἰς τὸ βάθος τῆς συνειδήσεώς μας τὰς βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ παροχὴ τῶν εὐλογιῶν τούτων. Ἡ προσπάθεια τοῦ Ἐχθροῦ ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχήν μας εἰς τὰ πνευματικὰ μειονεκτήματα τῆς ἀτομικῆς ζωῆς μας καὶ εἰς τὰ ρήγματα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζει αὕτη, ἐπὶ τῶν ὁποίων βεβαίως οὐδὲν δικαίωμα δύναται νὰ στηριχθῇ διὰ τὴν οὐράνιον κληρονομίαν. Ἀλλ' ἡ κληρονομία αὕτη δὲν εἶναι ζήτημα ἐξασφαλιζόμενον διὰ τῆς αὐτοδικαιώσεως καὶ τῶν ἀτομικῶν προσπαθειῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ οὐράνιος ***κληρονομία εἶναι ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἔλυσεν ἡ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσία τοῦ Χριστοῦ*** καὶ ἑπομένως πᾶς τις, ἀποδεχόμενος διὰ τῆς πίστεως τὸ τετελεσμένον ἔργον τοῦ Χριστοῦ, δύναται νὰ φέρῃ τὴν ὑπόθεσίν του πρὸ τοῦ θρόνου τῆς Χάριτος καὶ νὰ διεκδικήσῃ ἐν τῇ ἀξίᾳ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀναγνώρισιν καὶ δι' ἑαυτὸν τοῦ ἐξόχου δικαιώματος τῆς κληρονομίας. Ἡ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ δικαίωσις ἀνοίγει πλατεῖαν τὴν θύραν τῆς κληρονομίας κατὰ τὴν ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς (Τίτ. γ'. 7), τὴν ὁποίαν δὲν δύνανται νὰ κλείσουν οὔτε οἱ δισταγμοί, οὔτε οἱ φόβοι, οὔτε αἱ παροδικαὶ πτώσεις τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς. Ὁ πιστὸς καλεῖται νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸ δικαίωμα τῆς κληρονομίας καὶ τοῦτο νὰ διεκδικῇ, καὶ ὄχι εἰς τὰ μειονεκτήματα τῆς ἀσθενοῦς ἀνθρωπίνης φύσεώς του. Τοιαύτη στάσις, μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ δικαιολογῇ τὴν ἀνθρωπίνην ἀνικανότητα, τοὐναντίον τὴν ὑπερνικᾷ καὶ τὸ ἀποβλέπειν εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι τὸ μοναδικὸν μέσον τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ πιστοῦ ἀπὸ πάντων ἐκείνων τῶν πνευματικῶν ἀδυναμιῶν καὶ πτώσεων, τὰς ὁποίας ἀνακαλύπτει συνεχῶς ἐν τῇ ζωῇ του.

Γ'. ***Ἡ ἐξασφάλισις τῆς κληρονομίας.*** Ἡ ἀναγνώρισις τῶν κληρονομικῶν δικαιωμάτων τῶν θυγατέρων τοῦ Σαλπαὰδ δὲν ἐγένετο ἐν λευκῷ, ὡς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποθέσῃ τις. Τοὐναντίον τοιαύτη ἀναγνώρισις συνεπήγετο καὶ ὑποχρεώσεις ἐκ μέρους τῶν κληρούχων τούτων, αἱ ὁποῖαι ἐκτίθενται εἰς τὸ 36ον κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν ἐδάφ. 1—12. Εἰς τὴν περικοπὴν ταύτην βλέπομεν ὅτι

ὑλόκληρος ἡ φυλὴ τῶν υἱῶν Ἰωσήφ, εἰς ἣν ἀνῆκεν ὁ Σαλπαάδ, ἐγείρεται καὶ ἀπαιτεῖ τὴν κατοχύρωσιν τῆς κληρονομίας, οὕτως ὥστε νὰ μὴ περιέλθῃ αὕτη εἰς ἄλλην φυλὴν δι' ἐνδεχομένου γάμου τῶν θυγατέρων τοῦ Σαλπαάδ, ἀλλὰ διὰ τῆς λήψεως καταλλήλου νομοθετικοῦ μέτρου νὰ διατηρηθῇ ἡ κληρονομία ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τῆς φυλῆς τοῦ Ἰωσήφ. Καὶ τότε ὁ Θεὸς παραγγέλλει διὰ τοῦ Μωϋσέως περὶ τῶν θυγατέρων τοῦ Σαλπαάδ: «Ἂς νυμφευθῶσι μὲ ὅντινα ἀρέσκῃ εἰς αὐτάς· μόνον θέλουσι νυμφευθῆ μετὰ ἀνδρῶν ἐκ τῆς συγγενείας καὶ τῆς φυλῆς τῶν πατέρων αὐτῶν» (ἐδ. 6). Τὴν προσταγὴν ταύτην ἐσεβάσθησαν ἀπολύτως αἱ περὶ ὧν πρόκειται κληρονόμοι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ: «Ὡς προσέταξε Κύριος εἰς τὸν Μωϋσῆν, οὕτως ἔκαμον αἱ θυγατέρες τοῦ Σαλπαάδ· ἐνυμφεύθησαν μὲ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀδελφῶν τοῦ πατρὸς αὐτῶν» (ἐδ. 10-11).

Τοιουτοτρόπως ἡ κληρονομία ἐξησφαλίσθη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς φυλῆς τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ καὶ συγχρόνως ἐδόθη διὰ τῆς νέας ταύτης φάσεως τῆς ὑπὸ μελέτην κληρονομικῆς ὑποθέσεως, πολύτιμον πνευματικὸν μάθημα σχετιζόμενον μὲ τὴν ἐν Χριστῷ κληρονομίαν τῶν πιστῶν. Τὰ δικαιώματα τῆς κληρονομίας ταύτης εἶναι ἀπέραντα καὶ ἐξόχου σπουδαιότητος. Διὰ τούτων «ἐδωρήθησαν εἰς ἡμᾶς αἱ μέγισται καὶ τίμιαι ἐπαγγελίαι, ἵνα διὰ τούτων γείνωμεν κοινωνοὶ θείας φύσεως» (Β'. Πέτρ. α'. 4). Ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν συνοδεύει καὶ μία ἐξ ἴσου σπουδαία εὐθύνη; «Νὰ ἀποφύγωμεν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχουσαν διὰ τῆς ἐπιθυμίας διαφθοράν». ***Ὁ Χριστιανὸς καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο συνεπάγεται εὐθύνας.*** Καὶ αἱ εὐθῦναι αὗται διατυποῦνται εἰς τὰς κάτωθι συστάσεις: «Μὴ ὁμοζυγῆτε μὲ τοὺς ἀπίστους· διότι τίνα μετοχὴν ἔχει ἡ δικαιοσύνη μὲ τὴν ἀνομίαν; τίνα δὲ κοινωνίαν τὸ φῶς πρὸς τὸ σκότος;» (Β'. Κορινθ. ς'. 14). «Μὴ συγκοινωνῆτε εἰς τὰ ἔργα τὰ ἄκαρπα τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε» (Ἐφεσ. ε'. 11). «Μὴ γίνεσθε λοιπὸν συμμέτοχοι αὐτῶν· διότι ἦσθε ποτὲ σκότος, τώρα ὅμως φῶς ἐν Κυρίῳ» (Ἐφεσ. ε'. 7—8). Ὁ Χριστιανὸς καλεῖται νὰ ἀκολουθῇ ἐν τῷ κόσμῳ τὰ ἴχνη τοῦ Λυτρωτοῦ του, ὅστις μαρτυρεῖται ὅτι ἦτο «κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν» (Ἑβρ. ζ' 36). Τοιαύτη πολιτεία ἐξασφαλίζει τὴν παραμονὴν τῆς κληρονομίας ὡς ἀναφαιρέτου κτήματος εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ. Πᾶσα τοὐναντίον συναλλαγὴ πνευματικῆς φύσεως μετὰ τοῦ κόσμου, ὅστις κεῖται ἐν τῷ πονηρῷ, ἀποτελεῖ κίνδυνον καταπατήσεως τοῦ ἐξόχου δικαιώματος τῆς ἐν Χριστῷ κληρονομίας, τῆς ὁποίας τὴν ἀξίαν τάσσει κατωτέραν τῶν ἀτομικῶν του ὀρέξεων ὁ οὕτω πως πολιτευόμενος. Ὁποίους ἀληθῶς ὁρίζοντας ὑψηλῶν πνευματικῶν βλέψεων διανοίγει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἡ φυλὴ τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ ἐζήτησε τὴν κατοχύρωσιν τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν θυγατέρων τοῦ Σαλπαὰδ ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς φυλῆς! Ἐμπνεόμεθα ἆρά γε ὑπὸ τοιούτων ἰδεωδῶν;

Δ'. ***Ἡ ἀπόλαυσις τῆς κληρονομίας.*** Ὁ Ἰσραὴλ εὑρίσκεται πλέον ἐντὸς τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας. Ἡ γῆ κατανέμεται κατὰ φυλὰς καὶ οἰκογενείας, ἑκάστη τῶν ὁποίων προσέρχεται καὶ παραλαμβάνει εἰς τὴν κατοχήν της τὴν κληρονομικήν της μερίδα. Πλήρεις θάρρους προσέρχονται καὶ αἱ θυγατέρες τῆς Σαλπαὰδ καὶ ὑπομιμνήσκουν εἰς τὸν Ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ καὶ τοὺς

λοιποὺς ἄρχοντάς τὴν προσταγὴν τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Μωϋσῆν περὶ αὐτῶν. Οὐδεμία διετυπώθη ἀντίρρησις καὶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μαρτυρεῖ ὅτι «ἐδόθη εἰς αὐτάς, κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Κυρίου, κληρονομία μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν τοῦ πατρὸς αὐτῶν» (Ἰησ. Ναυῆ ιζ'. 4). Τοιουτοτρόπως ἀπέκτησαν αἱ θυγατέρες τοῦ Σαλπαάδ, ὡς ἀνήκουσαν αὐταῖς κατὰ θείαν συγκατάβασιν, τὴν κληρονομίαν τὴν ὁποίαν, κινδυνεύουσαν νὰ χαθῇ, διεξεδίκησαν, ἐπέτυχον τὴν ἀναγνώρισίν της καὶ ἐξησφάλισαν διὰ τῆς ὑπακοῆς των καὶ τῆς ἐπαξίας πρὸς ταύτην πολιτείας των. ***Ἐπίστευσαν, ἐδικαιώθησαν, ὑπετάχθησαν καὶ τέλος ἀπήλαυσαν ὅ,τι ἀπετέλεσε τὴν ὑψηλὴν ἐπιδίωξιν τῆς ζωῆς των.*** Ὁ τίτλος ἰδιοκτησίας εὑρίσκεται τώρα εἰς τὰς χεῖράς των· τίποτε δὲν δύναται πλέον νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς κατοχῆς των τὴν ὡραιοτάτην ἐκείνην κληρονομίαν. Ἀπερισπάστως δύνανται τοῦ λοιποῦ νὰ νέμωνται ὅ,τι κατὰ Θείαν βουλὴν κατεκυρώθη εἰς αὐτάς. Αἱ θυγατέρες τοῦ Σαλπαὰδ παρέχουσι ζῶν παράδειγμα ἐκείνων, οἵτινες «διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομοῦσι τὰς ἐπαγγελίας» (Ἑβρ. ς'. 12). Ἀλλὰ συγχρόνως ἀποτελοῦσι τύπον τῆς ἐξελίξεως ἑκάστης Χριστιανικῆς ζωῆς μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας, καθ' ἣν ἕκαστος ὀπαδὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς θὰ κληθῇ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἐξόχου κληρονομίας τοῦ οὐρανοῦ. Αἱ φάσεις τοῦ κληρονομικοῦ ζητήματος τῶν γυναικῶν τούτων διαγράφουσι τὰς φωτεινὰς ἀληθείας, αἵτινες διέπουσι τούς ὅρους τῆς κατακτήσεως τῆς πνευματικῆς κληρονομίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἐν Αὐτῷ ἀναγνωρίζεται εἰς τοὺς κατὰ πάντα ἀναξίους ἁμαρτωλοὺς τὸ δικαίωμα τῆς κληρονομίας. Αὐτὸς εἶναι ἡ ζωοποιὸς δύναμις, ἥτις ἐνισχύει τὸν πιστόν, ὥστε νὰ περιπατήσῃ ἀξίως τῆς μεγάλης προσκλήσεως τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τιμήσῃ ἐν τῇ ζωῇ του Ἐκεῖνον, ὅστις τὸν ἐξηγόρασε. Καὶ τέλος ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας ἕκαστος θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν τοῦ Κυρίου του. «Εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ μένει κατάπαυσις». Ἄς σπουδάσωμεν λοιπόν, ἀκολουθοῦντες τὸ φωτεινὸν παράδειγμα τῶν θυγατέρων τοῦ Σαλπαάδ, νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν κατάπαυσιν ταύτην, ἀποβλέποντες εἰς τὸν Λυτρωτὴν ἡμῶν, ὅστις εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἔνδον τοῦ καταπετάσματος «πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν, γενόμενος ἀρχιερεύς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ» (Ἑβρ. δ'. 9, 11, ς'. 19—20). Ἀμήν.

Χανία ***Γ. Ε. Π.***

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

(Συνέχεια)

Η'. Ἡ ἔννοια τῆς ὑπεροχῆς τῶν Ἰουδαίων: Πάντες ὑπὸ ἁμαρτίαν.

Κεφ. γ'. 1—20

Ὁ Ἀπόστολος, ἀφοῦ ἀνέπτυξε καὶ ἀπέδειξε τὴν εὐθύνην καὶ τὴν ἐνοχὴν τῶν Ἰουδαίων, ἀπαντᾷ εἰς ὡρισμένας ἀντιρρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγείρονται ὅσον ἀφορᾷ τὰ προνόμια καὶ τὴν θέσιν τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἐδ. 1. ***Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς;*** Ἐάν, λέγει, ὁ Ἰουδαῖος δὲν εὑρίσκεται εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν ἀπέναντι τοῦ Ἐθνικοῦ, τότε ποία ἦτο ἡ χρησιμότης τῆς πρὸς αὐτὸν διαθήκης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς περιτομῆς; Ἐὰν δὲν τοῦ ἐξησφάλισε προνομιοῦχον θέσιν, ποία εἶναι ἡ διαφορὰ καὶ ὑπεροχὴ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ κόσμου;

Ἐδ. 2. ***Πολὺ κατὰ πάντα τρόπον· πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ.*** Ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἡ διαφορὰ ὑπῆρξε μεγάλη καὶ ἰδίως ὡς ***πρὸς τὰς εὐκαιρίας,*** τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐχορήγησεν. Ἡ ὑπεροχὴ λοιπὸν —ἐὰν ὑπῆρξε τοιαύτη— δὲν προήρχετο ἐξ αὐτῶν ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ, συνεπῶς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ ἀφορμὴν καυχήσεως. Ἰδοὺ δὲ ἓν ἐκ τῶν πλεονεκτημάτων τῶν Ἰουδαίων —τὸ ὅτι εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύθη τὴν ἀποκάλυψίν Του, τὸν Λόγον Του. Δὲν ἦτο τοῦτο ἕνα ἐξαιρετικὸν προνόμιον, νὰ εὑρίσκωνται μέσα εἰς τὸ φῶς τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ, νὰ γνωρίζουν περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον λαὸν τὸν χαρακτῆρα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἦναι οἱ θεματοφύλακες τῶν θείων ἐπαγγελιῶν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος;

Ἐδ. 3. ***Τί γάρ; εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταργήσει;***

Τὰ «Λόγια τοῦ Θεοῦ» περιεῖχον ὑποσχέσεις μελλοντικῆς δόξης διὰ τὸν Ἰσραήλ, τὸν Ἰσραὴλ ὡς ἓν σύνολον. Αἱ ὑποσχέσεις αὗται ἆρά γε ἀκυροῦνται καὶ θὰ μείνουν ἀνεκπλήρωτοι, ἐπειδὴ τινὲς (ὁποῖος εὐφημισμὸς διὰ τὴν μεγίστην πλειονότητα!) ἀπέρριψαν τὰ ὑποσχεθέντα; Μήπως ἡ πιστότης τοῦ Θεοῦ θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν τῶν Ἰουδαίων;

Ἐδ. 4. ***Μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθάπερ γέγραπται: «ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε».***

Μὴ γένοιτο· μακρὰν μία τοιαύτη ὑπόθεσις. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθής, διότι τηρεῖ τὰς ὑποσχέσεις Του· ὁ Λόγος Του εἶναι πραγματικότης. Ἐξ ἄλλου ὁ ἄνθρωπος ἀποδεικνύεται ψεύστης οὐχὶ μόνον διότι δὲν μένει συνεπὴς καὶ πιστὸς εἰς τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ὑποσχέσεις καὶ ὑποχρεώσεις του, ἀλλὰ καὶ διότι ἐκ φύσεως ρέπει πρὸς τὸ ψεῦδος καὶ τὴν πλάνην, ἀποκρούων τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἀπιστίας ὄχι μόνον ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ δὲν καταστρέφεται, ἀλλὰ τοὐναντίον γίνεται ἔτι φανερότερον. Καὶ εἰς τοῦτο ἐπικαλεῖται τὴν μαρτυρίαν τοῦ Δαβὶδ (Ψαλμ. να'. 4) ὁ ὁποῖος, συναισθανόμενος τὴν ἰδικήν του ἐνοχὴν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, βλέπει ὅτι δι' αὐτῆς ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτεται καὶ ὑποτάσσεται εἰς τὴν δικαίαν ἑτυμηγορίαν της. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὅλαι αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀνθρώπων δίδουν ἀφορμὴν νὰ φανερωθῇ ἡ δόξα καὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀπιστία των καὶ τὸ ψεῦδός των ἀποδεικνύουν μᾶλλον παρὰ ἐξουδετερώνουν τὴν πιστότητα καὶ τὴν ἀλήθειάν Του.

Ἐδ. 5. ***Εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω· μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον;*** Ἐὰν ὅμως ὁ Θεὸς δοξάζεται διὰ τῆς ἀνθρωπίνης παρακοῆς, ἐὰν ἡ ἰδική μας ἁμαρτία καὶ ἀδικία χρησιμεύῃ

διὰ νὰ φανερωθῇ ἡ ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη Του, δὲν εἶναι ἄδικος ὁ Θεὸς ὅταν τιμωρῇ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος γίνεται μέσον τοῦ νὰ δοξασθῇ; Πῶς τιμωρεῖ τὰς ἁμαρτίας μας, ὅταν αὗται ἀποκαλύπτουν τὴν δικαιοσύνην Του; «ὡς ἄνθρωπος λέγω τοῦτο», προσθέτει ὁ Ἀπόστολος, δηλ. τὸ λέγω ὅπως θὰ ἤρχετο εἰς τὴν σκέψιν οἱουδήποτε ἀνθρώπου, τοῦ ὁποίου ὁδηγὸς εἶναι μόνον τὸ ἰδικόν του λογικόν. Ἀλλ' ἡμεῖς πιστεύομεν, σπεύδει νὰ παρατηρήσῃ ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ κριτὴς τοῦ κόσμου. Ἡ σκέψις λοιπὸν τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν πεποίθησίν μου ὅτι ὁ Θεὸς θὰ κρίνῃ τὸν κόσμον καὶ ὅτι θὰ τὸν κρίνῃ ***δικαίως***, φέρων ἐπ' αὐτὸν τὴν δικαίαν ὀργήν Του.

Ἐδ. 7 ***Εἰ δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι;***

Τὸ ἐδάφιον τοῦτο ἔρχεται ὡς συνέχεια καὶ συμπλήρωσις τοῦ ἐδ. 5. Ἐὰν διὰ τῆς ἰδικῆς μου ἀπιστίας ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ γίνεται περισσότερον καταφανὴς καὶ τρόπον τινὰ ἐπιβεβαιοῦται, ὥστε ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ νὰ λάμπῃ, δὲν φαίνεται πλέον δίκαιον νὰ κριθῶ ὡς ἁμαρτωλός, ἀφοῦ συντελῶ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ἐδ. 8. ***Καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθὼς φασίν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά; ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστιν.*** Διατί νὰ μὴ ἐπιδοθῶμεν μὲ ζῆλον εἰς τὸ νὰ πράττωμεν τὸ κακόν, ἀφοῦ ἐξ αὐτοῦ προκύπτει ἀγαθόν; ***Καθὼς βλασφημούμεθα.*** Ἡ μεγαλυτέρα κατηγορία κατὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀπ. Παύλου ἦτο ὅτι τὸ Εὐαγγέλιόν του ἦτο ἄσχετον μὲ τὰ ἠθικὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἂν αὐτὸ ἦτο ἀληθές, τότε ὁ Χριστὸς γίνεται «διάκονος τῆς ἁμαρτίας» (Γαλ. β'. 17). Χειροτέρα παρανόησις τῆς διδασκαλίας τοῦ Παύλου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ. Ὁ Ἀπόστολος δὲν ἐδίδαξεν ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι μέσον εὐλογίας, διότι προκαλεῖ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὅτι τοιοῦτος εἶναι ὁ χαρακτὴρ τοῦ Θεοῦ, ὥστε ***ἀκόμη καὶ τὴν ἁμαρτίαν δύναται νὰ στρέψῃ, ὥστε τὸ τέλος της νὰ ἦναι ἀντίθετον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὴν ἐνέπνευσεν.*** Οἱ ἐκφέροντες τὴν βλασφημίαν ταύτην κατὰ τοῦ ἀπ. Παύλου ἐπιβεβαιοῦν τὴν ἐναντίον των δικαίαν κατάκρισιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐδ. 9. ***Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃτιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι.*** Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἔχει ὡρισμένα πνευματικὰ προνόμια καὶ κατέχει ξεχωριστὴν θέσιν ὡς ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ, ἐγείρεται πάλιν τὸ ἐρώτημα, ἐν συνεχείᾳ τῶν ὅσα ἀνέπτυξεν εἰς τὸ β'. κεφ. ***Τί λοιπόν; ὑπερέχομεν*** (τῶν ἐθνικῶν); καὶ ἀδιστάκτως ἀπαντᾶ: Οὐχὶ βεβαίως, δὲν ὑπερέχομεν ἡμεῖς, ὅση καὶ ἂν ὑπάρχῃ διαφορὰ ἀπέναντι τῶν ἐθνικῶν ὡς πρὸς τὴν ἐνοχὴν καὶ τὴν εὐθύνην. Διότι ἔχομεν ἤδη ἐκφέρει τὴν κατηγορίαν καὶ ἀπεδείξαμεν διὰ τοῦ ἐλέγχου ὅτι πάντες, Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, εὑρίσκονται ὑπὸ ἁμαρτίαν.

Ἐδ. 10-18. ***Καθὼς γέγραπται ὅτι οὐκ ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς, οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεόν· πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν· οὐκ ἔστιν ὁ ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός· τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπί-***

δων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν· ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει· ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα· σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν· οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Οἱ λόγοι οὗτοι περιέχονται εἰς διάφορα μέρη τῆς Παλ. Διαθήκης, φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Ἀπόστολος τὰ γράφει ἀπὸ μνήμης μᾶλλον, διότι δὲν τὰ ἀναφέρει ὡς ἔχουν κατὰ γράμμα· ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τὸν ἐνδιαφέρει, εἶναι τὸ ἀκριβὲς νόημά των. Ἰδέ, λέγει πρὸς τὸν Ἰουδαῖον, τί εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν Βίβλον, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ καύχημά σου—εἰς τοὺς Ψαλμούς, εἰς τὰς Παροιμίας, εἰς τὸν Ἡσαΐαν. Ἰδὲ ποίαν εἰκόνα παριστάνουν· πόσον ἐπιμόνως καὶ συνεχῶς μαρτυροῦν περὶ τῆς ἀνθρωπίνης καταπτώσεως! Πῶς εἶναι δυνατὸν σὺ νὰ ὑπερέχῃς; Δὲν ὑπάρχει δίκαιος οὐδὲ εἷς! Πῶς σὺ θὰ ἰσχυρισθῇς ὅτι εἶσαι δίκαιος; Οὔτε εἷς δὲν εὑρέθη, ὅστις ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ ἐκζητήσῃ τὸν Θεόν.

Ἰδὲ τὰς διαφόρους ἐκδηλώσεις τῆς ἁμαρτίας, καθὼς τὰς βλέπει ὁ ἅγιος ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ. Δύνασαι πλέον νὰ ἰσχυρισθῇς ὅτι εἶσαι ἀπηλλαγμένος; Ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἁμαρτίας δυνατὸν νὰ διαφέρῃ—ἀπὸ δολίας γλώσσης μέχρις ἀνθρωποφαγίας—ἀλλ' εἰς τὸ βάθος ἡ ῥίζα τοῦ κακοῦ εἶναι ἡ αὐτὴ—ἀποστασία ἀπὸ τοῦ ζῶντος Θεοῦ, ἔλλειψις φόβου πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐδ. 19—20. ***Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ Θεῷ· διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.***

Ὁ νόμος, δηλ. ἡ Παλ. Διαθήκη, ἡ ὁποία ἐδόθη πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· ἐπομένως ὅσον αἱ διαπιστώσεις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀληθεῖς διὰ τοὺς ἐθνικούς, τόσον εἶναι καὶ διὰ τοὺς ὑπὸ τὸν νόμον Ἰουδαίους. Πᾶσα δικαιολογία, πᾶν ἐλαφρυντικὸν ἀποκλείεται· ἡ πραγματικότης φράσσει κάθε στόμα ποὺ ἀνοίγει διὰ νὰ φέρῃ ἀντίρρησιν· ***ὅλος ὁ κόσμος εἶναι ὑπόδικος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.*** Ἡ ἐτυμηγορία τοῦ Θεοῦ ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἄνθρωπον συναίσθησιν καὶ σιγήν. Οὔτε διὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν ἔργων, ἅπερ ὁ νόμος συνιστᾷ, θὰ δικαιωθῇ ὁ ἄνθρωπος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ νόμος φέρει εἰς φῶς τὴν ἁμαρτίαν καὶ δεικνύει τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα της, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν δύναμιν αὐτῆς. Ὅσα ἐκ τῶν ἔργων τοῦ νόμου καὶ ἂν ἐκτελέσῃ ὁ ἄνθρωπος, θὰ εὑρεθῇ ἐλλιπής· καὶ τοῦτον ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν ἐξεπλήρωσεν ὁ νόμος — ***νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἀνικανότηνα πρὸς δικαίωσιν.***

(ἀκολουθεῖ) ***Μ. Κυριακάκης.***

— Ἀπὸ τὴν σκωρίαν, ἥτις ῥίπτεται εἰς τὸ χωνευτήριον, ἐξέρχεται τὸ καθαρὸν χρυσίον. Διὰ τοῦτο ἂς μὴ μεμψιμοιρῶμεν, ὅταν ὑποβαλλώμεθα εἰς τὸ ἄγριον πῦρ τῶν δοκιμασιῶν τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἂς δεχώμεθα αὐτὰς ὡς τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐξέλθῃ, ὡς χρυσίον καθαρόν, ὁ Χριστιανικός μας χαρακτήρ, εὔθετος διὰ τὴν δόξαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

(συνέχεια καὶ τέλος)

Ι΄.

Ἡ πλάνη τῶν παλαιοημερολογητῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ὡς γνωστὸν διὰ Ν. Διατάγματος τῆς 18/31 Ἰανουαρίου 1923 ἐπεβλήθη ἐν Ἑλλάδι τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ἢ ἀκριβέστερον ἡ Γρηγοριανὴ χρονολόγησις· καὶ ἡ 16 Φεβρουαρίου τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ἐλογίσθη 1 Μαρτίου ἰδίου ἔτους. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπεδέχθη ταύτην (συνεδρ. Ἱ. Συνόδου 19 Ἀπριλίου καὶ 27 Δεκεμβρίου 1923) καὶ τὴν 10 Μαρτίου 1924 ἐλογάριασεν ὡς 23 ἰδίου μηνός. Ἐπὶ τῆς νέας χρονολογήσεως ἐφηρμόσθη καὶ τὸ ἑορτολόγιον τῶν **ἀκινήτων** ἑορτῶν (1). Ὡς πρὸς τὸ Πάσχα καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένας **κινητὰς** ἑορτὰς διετηρήθη τὸ Ἰουλιανὸν μέχρις ἀποφάσεως σχετικῆς ὑπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ὄχι μόνον ὑπεστηρίχθη καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ προηγήθη ταύτης ἀπόφασις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱ. Συνόδου.

Ἐπειδὴ ὅμως ἔγινεν ἐπὶ τῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως, λαοπλάνοι πολιτικοὶ ἀντίπαλοι ἐξεμεταλλεύθησαν τοῦτο παρὰ τῷ ἀμαθεῖ ὄχλῳ, χαρακτηρήσαντες τοῦτο ὡς προσβολὴν τῆς πίστεως καὶ παραβίασιν τῶν ἱερῶν κανόνων. Φυσικὰ ἡ ἀντίδρασις αὕτη εὗρε πρόσφορον ἔδαφος ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχε σκοτεινὴ θρησκοληψία καὶ κομματικὴ ἐμπάθεια. Ἐν τούτοις ἡ σύγκλησις τῆς ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος τῇ 16 Ἀπριλίου 1923 ἔγινε διὰ διατάγματος τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β΄. (31 Μαρτίου 1923), ὅστις κατὰ Αὔγουστον ἰδίου ἔτους ἐπέμεινε παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς μεταβολῆς (2). Ἀλλὰ καὶ ὁ Γ. Στρέϊτ, εὑρισκόμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸ θέρος τοῦ 1928, ἐδήλωσεν εἰς τὰ ἐκεῖ Πατριαρχεῖα ὅτι ὁ Βασιλεύς, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἐφήρμοζε τὸ νέον ἡμερολόγιον, διότι οἱ βασιλικοὶ δὲν θεωροῦν ἀπαραίτητον τὴν διατήρησιν τοῦ Ἰουλιανοῦ. Πάντως ἐκ τῆς ἀντιδράσεως ἐγεννήθη ἡ μερὶς τῶν «Γνησίων Ὀρθοδόξων» (sic), ἡ ὁποία ἐζήτησεν ἰδίους ναοὺς καὶ ἴδιον κλῆρον, ὠθοῦσα πρὸς σχῖσμα (3). Δυστυχῶς ἡ ἀντίδρασις ἐξηκολούθησεν μὲ ἀπόκρυψιν τῶν ἀσυμφόρων εἰς αὐτὴν γεγονότων καί, τὸ χειρότερον, μὲ τολμηρὰν ψευδολογίαν (4). Οὕτως ἐγράφη ὑπὸ

---

(1) Ἐμπεριστατωμένην ἔκθεσιν τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ ζητήματος τούτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος βλ. εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» 29 Ἰουλίου ἕως 9 Σεπτεμβρίου 1933.

(2) Διὰ τοῦ εἰς Ἀθήνας ἐλθόντος ἐπὶ τούτῳ Μητροπολίτου Λεοντοπόλεως Χριστοφόρου Δανιηλίδου. «Ἀνάπλασις» Ἀθῆναι 1929 σ. 78. Βλ. καὶ δύο ἐπιστολὰς Γρ. Παπαμιχαὴλ ἐν ἐφημερίδι «Ἑστία» 27, 28 Μαΐου 1927.

(3) Βλ. ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 2 Νοεμβρίου 1932 ἐν «Ἐκκλησίᾳ» 16 Νοεμβρίου 1932, ἀριθ. 46-47.

(4) Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου «Ἔλεγχος παραποιήσεως συνοδικῶν πράξεων καὶ πατριαρχικῶν ἐγγράφων», Ἀθῆναι 1931.

βουλευτοῦ ὅτι ἡ μεταρρύθμισις εἶναι ἔργον προσωπικὸν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, τρομοκρατήσαντος τὴν Ἱεραρχίαν, ὅτι δὲν ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅτι ἡ Πολωνία δὲν τὴν ἐδέχθη, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν νεωτερίζει, τηροῦσα ἀπαρεγκλίτως τὰ πατρῷα ἐν τῇ ἐξωτερικῇ λατρείᾳ καὶ ὅτι οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ἀπαγορεύουσι νὰ θιγῇ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἔν τε τῷ συνόλῳ του καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις του.

Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εὑρέθη νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἀνακριβείας ταύτας εἴτε διὰ φυλλαδίου, εἴτε εἰς δημοσίαν ἀντιρρητικὴν διάλεξιν, καίτοι προεκλήθησαν. Δυστυχῶς αἱ λίαν περισπούδαστοι καὶ ἐξαιρέτως ἐμπεριστατωμέναι μελέται καὶ ἐγκύκλιοι τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου καὶ ἄλλων εἰδικῶν. δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀναγνωσθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν, ὑπὸ δὲ τῶν μορφωμένων ταγῶν τῶν «Γνησίων» ἀπεσιωπῶντο.

Καὶ τί μὲν ἐφρόνουν περὶ τῆς μεταρρυθμίσεως οἱ μορφωμένοι τοῦ φιλοβασιλικοῦ κόμματος εἴδομεν ἀμέσως ἀνωτέρω. Ἐπιστήμονες διεθνοῦς κύρους καὶ χρηστοὶ δὲν ἀπέκρυψαν τὴν δυσφορίαν των διὰ τὴν ὀλεθρίαν ἐκμετάλλευσιν, ποία δὲ ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἀρχιεπισκόπου φαίνεται ἐν τῶν ἐπανειλημμένων ἐγκυκλίων τῆς τε Ἱ. Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1) καὶ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος (2). Ὅσον ἀφορᾷ τὴν στάσιν τῆς Πολωνίας, ἀρκεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας μητροπολίτης Βαρσοβίας Διονύσιος, εὑρεθεὶς ἐν Ἀθήναις (Ἀπρίλ. 1927), ἐδήλωσε διὰ τοῦ γραμματέως τῆς Πολωνικῆς πρεσβείας Στανισλάου Πταζύνσκη εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὅτι ὁ «Μακαριώτατος Μητροπολίτης Βαρσοβίας παρεκάλεσε νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία παρεδέχθη ἐπισήμως καὶ ἐφαρμόζει τὸ νέον ἡμερολόγιον συμφώνως μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὴν κοινὴν πεποίθησιν ὅτι ὄχι μόνον δογματικῶς καὶ κανονικῶς δὲν ἐμποδίζεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται αὕτη χάριν τοῦ λαοῦ εἰς τὰ κράτη, τὰ ὁποῖα ἔχουν ὡς πολιτικὸν ἡμερολόγιον τὸ νέον» (3).

Περὶ δὲ τῆς ἐπικρατούσης πλάνης ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας μένει ὡς ὄστρακον κολλημένη εἰς τοὺς πατρῴους τύπους, ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὴν περὶ αὐτὴν κοινωνικὴν πρόοδον, ἰδοὺ τί γράφει ὁ ἐν Μάντσεστερ πρωτοπρεσβύτερος Καλλίνικος (4): «Ἡ Ἐκκλησία προκειμένου περὶ τύπων δὲν ἔπαυσε νὰ καινοτομῇ. Ἐκαινοτόμει ὅτε ἐδέχετο τὸν Βυζαντινὸν ρυθμόν, ἐκαινοτόμει ὅταν χάριν τοῦ κηρύγματος ἔκτιζε τὸν ἄμβωνα, ἐκαινοτόμει ὅταν παρὰ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν προσέθετε τὴν Προσκομιδήν, ἄγνωστον εἰς τὰς ἀρχαίας λειτουργίας, ἐκαινοτόμει ὅταν μετὰ αἰῶνας καὶ αἰῶνας εἰσῆγε τὸ ἀντιμήνσιον, τὸ ζέον καὶ τὴν λαβίδα, ἐκαινοτόμει ὅταν ἀντὶ τοῦ κιγκλιδώματος ἀνύψου τὸ εἰκονοστάσιον ἐνώπιον τῶν ἀδύτων,

(1) Ἐγκύκλιος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου 27 Φεβρ. 1924 προσυπογραφομένη ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τῆς Συνόδου.

(2) Πρᾶξις Ἱερᾶς Συνόδου 27 Δεκεμβρίου 1923. Ἐγκύκλιος 1 Μαρτίου 1924.

(3) «Ἐκκλησία», 1927, σελ. 139 καὶ 27 Ἰουλίου 1935.

(4) Σοφὸς κληρικός, οὗτινος τὰ συγγράμματα καὶ ἰδίως «Ὁ Χριστιανικὸς Ναὸς» κατέλαβον τιμητικὴν θέσιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν βιβλιοθήκην. Βλ. «Ὁμόνοια» Ἀλεξάνδρειαν 26 Νοεμβρίου 1928.

ἐκαινοτόμει ὅταν ἀντικαθίστα τὰ σήμαντρα διὰ τῶν νεωτέρων κωδωνοστασίων, ἐκαινοτόμει ὅταν, ἀφίνουσα τὰ χειρόγραφα λειτουργικὰ βιβλία, ἐποιεῖτο χρῆσιν ἐντύπων, ἐκαινοτόμει ὅταν χθὲς ἀκόμη ἐστόλιζε τοὺς ἐπισκόπους της μὲ σάκκους καὶ μίτρας, ἐκαινοτόμει ὅταν τὴν ἀρχαίαν κουρὰν ἀντικατέστησε διὰ τοῦ κομᾶν, ἐκαινοτόμει ὅταν ἐγκαταλιποῦσα τὸ σκιάδιον προσελάμβανε τὸ καλυμμαύχιον, ἐκαινοτόμει ὅταν ἐπλούτιζε τὴν λατρείαν της διὰ νέων ὕμνων καὶ προσευχῶν, τινὲς τῶν ὁποίων μόλις τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐποιήθησαν, ὅπως ἡ ἀκολουθία τοῦ ὁμολογητοῦ Φωτίου ὑπὸ τοῦ Σταυρουπόλεως, ἢ τοῦ Ἀλεξάνδσυυ τοῦ Νεύσκη ὑπὸ τοῦ Οἰκονόμου καὶ ἄλλα. Καὶ ἐξακολουθεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ καινοτομῇ: Οὕτως ἐπέτρεψε τὴν τετράφωνον, ὅπου οἱ ἐκκλησιαζόμενοι τὸ ἐζήτησαν, ἐπέτρεψε τὴν εἰς τοὺς ναοὺς εἰσαγωγὴν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, ὡς προτιμοτέρου τῶν καπνιζουσῶν λαμπάδων, ἀφῆκε τοὺς ἱερεῖς νὰ φοροῦν περιλαίμια καὶ παντελόνια ἀντὶ τῶν παλαιῶν τῶν πάππων μας τσαξιρίων, κάμνει πολλὰς οἰκονομίας περὶ τὰ κωλύματα τοῦ γάμου, ὅπου ἄλλοτε ἐπέσειε τοὺς ἀφορισμούς της, κλείει τὰ ὄμματα εἰς τὴν περιστολὴν τῶν ὑπερβολικῶν νηστειῶν, προστρέχει εἰς τὴν συνδρομὴν τοῦ περιοδικοῦ τύπου καὶ τῶν κατηχητικῶν σχολείων, προάγει ἐπισκοπὰς καὶ χωροεπισκοπὰς εἰς μητροπόλεις, συλλειτουργεῖ καὶ συμπροσεύχεται (ὢ! τῆς τρομερᾶς καινοτομίας) μετ᾽ Ἀγγλικανῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Οὐψάλῃ μετὰ Λουθηρανῶν,.. Καινοτομία περὶ τοὺς τύπους δὲν εἶναι σφαγιασμὸς οὐσίας καὶ προδοσία πίστεως, ἀλλὰ προσαρμογὴ τούτων».

Τὸ ὅτι Νικηφόρος ὁ Γρηγορᾶς, ὁ Ματθαῖος Βλαστάρης, Ἄνθιμος ὁ Γαζῆς, ἄνδρες κληρικοὶ καὶ σοφοὶ εὐλαβέστατοι, πραγματικοὶ «Γνήσιοι», ἐπρότειναν μετατροπὴν τοῦ Ἰουλιανοῦ, μαρτυρεῖ ὅτι οὐδαμῶς θίγεται ἡ Ὀρθοδοξία. Ἄλλως τε καὶ ἡ Ἐκκλησία πλέον ἢ ἅπαξ προέβη εἰς ἡμερολογιακὰς μεταβολάς. Τὸ Ἰουλιανόν, ὑπὲρ οὗ κόπτονται οἱ «Γνήσιοι», εἶναι εἰδωλολατρικὸν κατασκεύασμα. Αἱ κατὰ τοὺς εὐσεβεστάτους Βυζαντινοὺς χρόνους προταθεῖσαι μεταρρυθμίσεις του δὲν ἔγιναν, «διὰ νὰ μὴ ταραχθοῦν οἱ **ἀμαθεῖς** ὄχλοι»· καὶ ἰδοὺ ὅτι οἱ «γνήσιοι» δικαιολογοῦν τὴν ἀποχὴν ἐκείνην. Ἀλλ᾽ εἶναι ἆρά γε κολακευτικὸν ν᾽ ἀνήκῃ κανεὶς εἰς τὴν συνομοταξίαν τῶν ἀμαθῶν, τῶν ἐμποδιζόντων τὴν πρόοδον; Παρατηροῦμεν ἀκόμη ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι μεταρρύθμισις ἐπανώρθωσεν ἐν μέρει τὴν ὑπὸ Γρηγορίου ΙΓ΄ παράβασιν τοῦ ὅρου τῆς Α΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ νὰ συνεορτάζωμεν οἱ Χριστιανοί, διότι οὕτω συνεορτάζομεν τοὐλάχιστον τὰς ἀκινήτους ἑορτάς, ἐν ἀναμονῇ διευθετήσεως καὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Πάσχα. Τὰ ἄλλα κράτη τῆς Βαλκανικῆς ἐδέχθησαν τὴν Γρηγοριανὴν χρονολόγησιν. Διατί δὲν ἐδημιουργήθησαν καὶ παρ᾽ αὐτοῖς «Γνήσιοι»;

Ἡ Ἐκκλησία μας ἀντέστη ἐρρωμένως εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Γρηγορίου ΙΓ΄. ἐφ᾽ ὅσον ἐκ ταύτης διέβλεπε κίνδυνον. Ἀλλ᾽ ἐκλιπόντος, μετὰ τοὺς πολέμους, παντὸς κινδύνου καὶ καταστάσης παγκοσμίου τῆς μεταρρυθμίσεως, ἡ πολιτεία δὲν ἠδύνατο νὰ διαφωνῇ πρὸς ὅλον τὸν κόσμον (Χριστιανούς, Μουσουλμάνους καὶ Ἑβραίους) ἐν τῇ παγκοσμίῳ συναλλαγῇ. Ἐδέχθη ἡ πολιτεία μας κατ᾽ ἀδήριτον ἀνάγκην τὴν Γρηγοριανὴν χρονολόγησιν καὶ τὸ 1923 ἑώρτασε τὴν ἐθνικὴν ἑορτὴν τὴν 25 Μαρτίου, ἥτις ἐχωρίσθη οὕτω ἀπὸ τῆς ἑορ-

τῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ κατὰ 13 ἡμέρας προηγηθεῖσα. Ἐπῆλθεν ὀδυνηρὰ ἔκπληξις γενικῶς ἐκ τούτου. Τὸ ποίμνιον ἀπεμακρύνετο οὕτω τῆς Ἐκκλησίας. Οὐδενὸς κανόνος κωλύοντος, ἡ Ἐκκλησία ὡμοφώνησε πρὸς τὴν Πολιτείαν.

Ἐσπάρασσε τότε τὸ ὀλιγάριθμον ἡμῶν ἔθνος ὁ ἐπάρατος πολιτικὸς διχασμός, ὅστις μᾶς ἔφερε τὴν καταστροφὴν τοῦ 1922. Δὲν ἤρκει οὗτος ἀλλ᾽ ἔπρεπε νὰ προστεθῇ καὶ ἐκκλησιαστικὸς διχασμός;

Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὅπως ὁ πρῶτος ἐξέλιπεν ὑπὸ τοῦ χρόνου τὴν φθοράν, οὕτω θὰ ἐκλείψῃ καὶ ὁ δεύτερος ὑπὸ τὴν ἐνδόμυχον ἀνάγκην τῶν πραγμάτων καὶ τὸν διαφωτισμὸν τοῦ λαοῦ.

ΙΑ'.

Ζητεῖται ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Γρηγοριανοῦ.

1. Ἡ ραγδαία πρόοδος τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τοὺς δύο κόσμους, ἡ πύκνωσις τῆς συναλλαγῆς τῶν λαῶν χάρις εἰς τὴν καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλαττώσεως τῶν μεταξὺ τῶν λαῶν διαφορῶν κατέδειξαν ἀναγκαίαν τὴν τροποποίησιν τῆς Γρηγοριανῆς χρονολογήσεως. ἢ τὴν ἀντικατάστασίν της. Εἰς τὰ αἴτια ταῦτα προσετέθησαν αἱ ἀξιώσεις τῆς στατιστικῆς καὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν, διὰ τὰς ὁποίας τὰ ἡμερολόγια Ἰουλιανὸν καί Γρηγοριανὸν εἶναι ἀπρόσφορα, ἕνεκα τοῦ ἀνωμάλου τῆς κατανομῆς τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους εἰς μῆνας καὶ τοῦ ἀσυμβιβάστου τῶν ἑβδομάδων μὲ τοὺς μῆνας.

Ἀλλεπάλληλα λοιπὸν συνέδρια εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν [1] ἐζήτησαν τὴν παραδοχὴν νέου ἡμερολογίου· καὶ πραγματικῶς, εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἐσωρεύθησαν ἑκατοντὰς σχεδίων. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἶναι, κατὰ τὴν ἀτομικήν μας γνώμην, ἀπορρίψιμα καὶ χωρὶς νὰ ἐξετασθοῦν, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι καὶ ἂν προκρίνῃ ἓν ἐξ αὐτῶν ἡ Κ.Τ.Ε. καὶ τὸ υἱοθετήσουν τὰ μεγαλείτερα κράτη, ὅμως εἶναι ***ἀπολύτως*** βέβαιον ὅτι δὲν θὰ ἐφαρμοσθῇ οὔτε εἰς τὰ κράτη αὐτά. Τὸ Γρηγοριανὸν κατέστη παγκόσμιον διὰ λόγους ἱστορικούς. Τὸ ἐδέχθησαν καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Μουσουλμάνοι καὶ οἱ λαοὶ τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς. Οἱ ἱστορικοὶ ἐκεῖνοι λόγοι, οἵτινες ηὐνόησαν τὸ ἀτυχὲς κατασκεύασμα τοῦ Γρηγορίου δὲν ἐπαναλαμβάνονται πλέον. Κατέστη λοιπὸν ἀναντικατάστατον. Τὸ ἄριστον Γαλλικὸν μετρικὸν σύστημα δὲν κατωρθώθη νὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἂν καὶ ἐπανειλημμένως νομοθετικῶς ἐπεβλήθη.

2. Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ θιγῇ τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, διότι μ᾽ ὅλας του τὰς ἐλλείψεις ἔχει τὸ μέγα καὶ οὐσιαστικὸν πλεονέκτημα

---

(1) Προχείρως ἀναφέρομεν τὸ τῆς Ὀστάνδης (1907), ὅπου ἐξετέθησαν λεπτομερῶς αἱ ζημίαι, τὰς ὁποίας ἐπιφέρει ἡ αἰώρησις τοῦ Πάσχα ἀπὸ 22 Μαρτίου μέχρι 25 Ἀπριλίου. Τὸ τῆς Πράγας (1908), τοῦ Λονδίνου (1910) καὶ πάλιν τοῦ Λονδίνου (1912), τῆς Βοστώνης (1912), τῆς Πετρουπόλεως (1913), τῆς Λιέγης (1914), τῶν Παρισίων (1914), τοῦ Λονδίνου (1921) καὶ τῆς Ρώμης (1922).

νὰ ἦναι παγκόσμιον, ἀλλ' ὅτι πρέπει μία μόνη μεταρρύθμισις νὰ ἀποφασισθῇ, ἡ ὁποία οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον θὰ διαταράξῃ κανένα ἀλλὰ καὶ ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται, διότι ζημιώνει πραγματικῶς. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μονιμοποίησις τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα.

Ὁ Δ. Αἰγινήτης, ὅστις ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας εἰς πάσας τὰς διεθνεῖς περὶ ἡμερολογίου καὶ Πάσχα συζητήσεις, ἐξέθηκε τὰς ἐνεργείας τῶν Ὀρθοδόξων ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν, καθὼς καὶ τὰς ἰδικάς του γνώμας, εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἀθηνῶν (Πρακτικὰ 1927 σελ 57). Εἶναι ἀξιόλογος ἡ ἀνακοίνωσίς του ἐκείνη, ἀλλὰ διαφωνοῦμεν πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴν νέου ἡμερολογίου. Ἄλλως τε καὶ τὰ προτεινόμενα, μὲ τὰς λευκάς των ἡμέρας, μᾶς φαίνονται λίαν ἀτυχῆ.

ΙΒ'.

Ἡ σταθεροποίησις τοῦ Πάσχα καὶ ἡ Παπικὴ ἄρνησις.

1. Ἡ αἰώρησις τῆς Πασχαλινῆς ἡμερομηνίρς ἀπὸ 22 Μαρτίου μέχρις 25 Ἀπριλίου καὶ αἱ ἐκ ταύτης αἰωρήσεις τῶν ἄλλων κινητῶν ἑορτῶν τῶν Ἀποκρέω κλπ. ζημιώνει πολὺ τὴν βιομηχανίαν τῶν νεωτερισμῶν, τῶν ξενοδοχείων, τοῦ τουρισμοῦ, τῶν σιδηροδρομικῶν δρομολογίων, τῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιριῶν, τὰ προγράμματα τῶν σχολείων, τὰς ἐργασίας τῶν Βουλῶν, τῶν χρηματιστηρίων κλπ. Ἡ παραδοχὴ λοιπὸν παγκοσμίως μιᾶς σταθερᾶς ἡμερομηνίας διὰ τὸ Πάσχα θὰ ἦναι γενικῶς ὠφέλιμος, κατ' οὐδὲν δὲ καὶ δι' οὐδένα ἐπιζημία, καὶ θὰ παρουσιάσῃ τοὺς Χριστιανοὺς ἡνωμένους. Δι' ὅλα ταῦτα ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν κατήρτισεν εἰδικὴν ἐπιτροπὴν ἐξ ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν κυβερνήσεων, ὅλων τῶν θρησκευμάτων καὶ ὅλων τῶν ἐθνικοτήτων. Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτή, μετὰ μακρὰν καὶ ἐμπεριστατωμένην ἐξονύχισιν, συνέστησε νὰ ὁρισθῇ τὸ Πάσχα τὴν Κυριακήν, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον Σάββατον τοῦ Ἀπριλίου. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ ὅλα τὰ κράτη καὶ ὅλας τὰς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἀγγλία μάλιστα καὶ ἐνομοθέτησε τοῦτο κατὰ Μάρτιον τοῦ 1928, διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ ὅταν θὰ γίνῃ παγκοσμίως δεκτόν.

2. Μόνη ἡ Ἁγία Ἕδρα ἀπέκρουσε παραδόξως τὴν σοφὴν αὐτὴν πρότασιν δι' ἀπαντήσεως συντόμου, τὴν ὁποίαν καὶ θὰ ἐξετάσωμεν [1], διότι τὴν θεωροῦμεν ὡς ἔγγραφον χαρακτηρισμὸν τῆς νοοτροπίας καὶ τῶν μεθόδων τοῦ Βατικανοῦ ὡς παράγοντος τῆς διεθνοῦς ἀγάπης [2]:

«Ἡ Ἁγία Ἕδρα διαπιστώνει εὐχαρίστως ὅτι ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνεγνώρισεν ἀπεριφράστως ὅτι τὸ ζήτημα τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου, ἰδίως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν μονιμοποίησιν τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, εἶναι ἐξαιρέτως θρησκευτικὸν καὶ ὅτι αἱ τυχὸν τροποποιήσεις τούτου, ***ἂν καὶ δὲν γεννοῦν***

---

(1) «Messager d'Athènes», 30, 31 Μαΐου 1928 καὶ 7 Αὐγούστου 1937.

(2) Καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ Ἐκκλησία μας ἔδειξε πολὺ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ μιᾶς διεθνοῦς καὶ ἐκ τῶν προτέρων δεκτῆς γινομένης ἡμερολογιακῆς βελτιώσεως. (Μητροπολ. Βιζύης Ἀνθίμου «Τὸ ἡμερολογιακὸν ζήτημα». Κωνσταντινούπολις, 1922. σελ. 24-53).

δογματικὴν δυσχέρειαν, θὰ συνεπήγοντο ἐν τούτοις τὴν ἐγκατάλειψιν παραδόσεων ἰσχυρῶς ἐρριζωμένων, τῶν ὁποίων ὅμως δὲν θὰ ἦτο οὔτε νόμιμον οὔτε παραδεκτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ τις χωρὶς σοβαροὺς λόγους παγκοσμίου συμφέροντος. Καὶ λοιπὸν ἡ Ἁγία Ἕδρα οὐδένα λόγον εὑρίσκει ἐπαρκῆ διὰ νὰ τροποποιήσῃ τὸν ἀνέκαθεν ἀναλλοίωτον τρόπον τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἑορτῶν καὶ ἰδίως τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, τρόπον μεταδοθέντα εἰς ἡμᾶς ὑπὸ παραδόσεως σεβασμίας καὶ καθαγιασθείσης ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ὑπὸ Συνόδων. Διὰ ταῦτα, ἂν ἀπεδεικνύετο ὅτι τὸ κοινὸν συμφέρον ἀπαιτεῖ μεταβολήν τινα τῶν παραδόσεων τούτων, ἡ Ἁγία Ἕδρα δὲν θὰ ἐξήταζε τὸ πρᾶγμα παρὰ ἂν τῇ διατυπώνετο προηγουμένως ἡ εὐχὴ αὕτη ὑπὸ Συνόδου Οἰκουμενικῆς».

3. Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ἡ Ἁγία Ἕδρα ἀναγνωρίζει ὅτι τὸ ζήτημα τῆς Πασχαλινῆς ἡμερομηνίας δὲν εἶναι δογματικῆς φύσεως, ἂν καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ 325 συνέταξε καὶ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Τὴν πλάνην αὐτὴν παρουσιάζουν οἱ ἰδικοί μας Παλαιοημερολογῖται.

4. Ἀλλὰ τίνες εἶναι αὐταὶ αἱ ἰσχυρῶς ἐρριζωμέναι παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐγκατελείποντο; Ἡμεῖς δὲν βλέπομεν καμμίαν. Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν προτείνει μίαν τῶν δύο πρώτων Κυριακῶν τοῦ Ἀπριλίου. Ἂν ἡ 1η Ἀπριλίου πέσῃ Σάββατον, τὸ Πάσχα θὰ ἑορτασθῇ τὴν 9 Ἀπριλίου καὶ ἂν πέσῃ Κυριακὴν θὰ ἑορτασθῇ τὴν 15 ἰδίου μηνός. Ἡ ἑορτὴ θὰ κυμαίνεται μεταξὺ 9 καὶ 15 Ἀπριλίου. Ἀλλὰ τώρα οἱ Λατῖνοι τὸ ἑορτάζουν ἀπὸ 22 Μαρτίου μέχρι 25 Ἀπριλίου. Τὸ ἑώρτασαν λοιπὸν πολλάκις εἰς τὰς ἡμερομηνίας, ποῦ προτείνει ἡ Κ.Τ.Ε. Τί ἔπαθαν τότε αἱ παραδόσεις; Ἂν ἡ Κ.Τ.Ε. ἐπρότεινεν εὐρύτερα τὰ ὅρια τῆς αἰωρήσεως τοῦ Πάσχα, θὰ ὑπῆρχεν ἀντίρρησις, ἀλλ' αὐτὴ στενώνει ταῦτα ὅσον τῆς ἦτο δυνατόν, δηλαδὴ ἐλαττώνει πολὺ τὸ κακόν.

5. Ἡ Ἁγία Ἕδρα οὐδένα λόγον ἐπαρκῆ βλέπει διὰ νὰ τροποποιήσῃ τὴν σταθερὰν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ 12 Συνέδρια παγκόσμια πρὸ καὶ μετὰ τὸν μέγαν Πόλεμον συγκροτηθέντα εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Εὐρώπην, τόσαι γνωμοδοτήσεις σοφῶν καί τινων μάλιστα Λατίνων, διὰ τὸ κακὸν ποῦ προξενεῖ τὸ κινητὸν Πάσχα, δὲν ἀρκοῦν; Ἡ εὐημερία τῆς ἐργαζομένης κοινωνίας δὲν λογαριάζεται; Τοὐναντίον, ἡμεῖς οὐδένα λόγον βλέπομεν νὰ ἐμμείνῃ ἡ Λατινικὴ Ἐκκλησία εἰς πρᾶξιν (συνήθειαν) ἐπιζημίαν, ἡ ὁποία οὔτε ἔκπαλαι εἶναι σταθερὰ οὔτε καθηγιάσθη ὑπὸ Συνόδου. Ἡμεῖς ἐξεύρομεν ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον. Ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία διήρκεσε 12 αἰῶνας (325-1582), ἀνεκόπη ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου ΙΓ'. Ἡ τωρινὴ πρᾶξις τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἀριθμεῖ ἡλικίαν 3 ½ αἰώνων. Ἡ ἀρχαία πρᾶξις, ἡ ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου ἀνατραπεῖσα, εἶχεν ἐπεκυρωθῇ ὑπὸ Συνόδων, ἀλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου ἐγκαινιασθεῖσα ὑπὸ οὐδεμιᾶς Συνόδου. Γνωρίζομεν διὰ τίνων σοφισμάτων ἔγινεν ἀπόπειρα διὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἡ Γρηγοριανὴ μεταρρύθμισις, ἀλλὰ δὲν ἐφανταζόμεθα ὅτι καὶ ἐπισήμως θὰ υἱοθετεῖτο ἡ συνηγορία.

6. Ἡ Ἁγία Ἕδρα προσθέτει ὅτι «*ἂν ἀπεδεικνύετο ὅτι ἀπαιτεῖται χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ κάποια τροποποίησις τῶν παραδόσεων τούτων, τότε θὰ ἠσχολεῖτο περὶ τὸ ζήτημα, ἐὰν προηγουμένως Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐξέφραζε τοιαύ-*

την εὐχήν». Ἀναγινώσκων τις τὴν παράγραφον ταύτην ἀμφιβάλλει ἂν κληρικὸς ἔγραψεν αὐτήν. Ζητεῖ τὴν σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ ὁποῖα νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐχὴν καὶ τότε ἡ Ἁγία" Εδρα θὰ τὴν ἐγκρίνῃ ἢ ὄχι! Ἀλλ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος θὰ ἦναι, ἂν μετάσχουν Ρωμαιοκαθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι καὶ Ὀρθόδοξοι καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πάπα Ρώμης «πρώτου ἐπισκόπου ἐν ἴσοις». Καὶ ἀφοῦ εἰς τὴν Σύνοδον οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἐκφράσουν τὴν εὐχήν, ὕστερα μετὰ τὴν Σύνοδον, θὰ ἠμποροῦν νὰ ἀποκρούσουν τὴν εὐχήν; Καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος θὰ ἦναι ἁπλῶς συμβουλευτικὸν σῶμα τοῦ Πάπα ἢ νομοθετικὸν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ;

7. Ἀλλὰ καὶ διατί νὰ συγκληθῇ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἀφοῦ ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι, ποῦ θὰ μετάσχουν, ἔδωκαν ἤδη τὴν συγκατάθεσίν των;

Ἀλλ' ἐκεῖνο, ποῦ ἐκθέτει τὴν σοβαρότητα τῆς Ἁγίας Ἕδρας, δὲν εἶναι αἱ ἀνωτέρω ἀναλήθειαι, ὅσον ἡ γνωσιμαχία, ἡ ἀλλαξογνωμία της, διότι ἡ ἰδέα τῆς μονιμοποιήσεως τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα ἐμαιεύθη καὶ ἐτεκνώθη καὶ ἠνδρώθη ἐντὸς τοῦ Βατικανοῦ.

8. Ὅταν ὁ Γρηγόριος ΙΓ'. ἐπεξεργάζετο τὴν μεταρρύθμισίν του, τινὲς τῶν τεχνικῶν του συμβούλων ἐπρότειναν τὴν μονιμοποίησιν τοῦ Πάσχα (1). Ἔπειτα εἰς τὰ 1682 ὁ Λατῖνος καλόγηρος René Ouvrard ἐδημοσίευσεν εἰς Παρισίους (2) ἕνα «Νέον ἡμερολόγιον», περιέχον τὴν ἰδέαν τοῦ ἀκινήτου Πάσχα καὶ μικρὸν κατόπιν ἐπανέλαβε τὴν πρότασιν ὁ Ἰησουΐτης Père Nau.

Εἰς τὰ 1837 ὁ Ἰταλὸς ἱερεύς ἀββᾶς Μάρκος Μαστροφίνη, μαθηματικὸς καὶ φιλόσοφος, ἐπρότεινε νέον ἡμερολόγιον, ἐνέχον τὴν πρότασιν τοῦ ἀκινήτου Πάσχα (3). Τὸ 1863 ὁ Ρῶσος ἀστρονόμος Müdler ὡμίλησεν εἰς Συνέδριον ἐν Βερολίνῳ, ζητήσας τὴν σταθεροποίησιν τοῦ Πάσχα. Μετὰ ἓν ἔτος μία του διάλεξις εἰς τὴν Φραγκφούρτην διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο προὐκάλεσε πολλὰς συζητήσεις. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐζήτησε νὰ δεχθοῦν οἱ Γρηγοριανοὶ τὴν τροποποίησιν τοῦ ἡμερολογίου των, ὑποσχόμενος εἰς ἀντάλλαγμα νὰ δεχθοῦν οἱ Ρῶσοι τοῦτο, ἔγραψεν ἀντιρρητικὴν ὁ Ἰησουΐτης Nilles (4). Εἰς τὰ 1844 ὁ Γάλλος ἱερεὺς ἀββᾶς Croze μετέβη ἐκ Παρισίων εἰς Ρώμην, ἐπιφορτισμένος τὴν ἐντολὴν νὰ ἐπιτύχῃ ἀπὸ τὸν Πάπαν σταθεροποίησιν τοῦ Πάσχα. Εἰς τὰ 1893 ὁ Πάπας Λέων ΙΓ'., μία τῶν εὐγενεστάτων φυσιογνωμιῶν τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος, ἐδοκίμασε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν (5). Τότε ὁ Βαρναβίτης καὶ σοφὸς πατὴρ Cesar Tondini

(1) Ὁ E. Cavaignac εἰς τὴν «Chronologie» του (Paris, 1924) λέγει: «Πολὺ ἐνωρὶς ἔγιναν προτάσεις νὰ γίνῃ τὸ Πάσχα ἀκίνητος ἑορτὴ ὅπως τὰ Χριστούγενα. Ἀλλ' οἱ ἡγέται τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδίσταζαν νὰ μονιμοποιήσουν τὰ Χριστούγεννα, διότι εἶχον συνείδησιν τοῦ συμβατικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἑορτῆς, ἔκριναν ὅτι ἠλλοιοῦτο σοβαρῶς ὁ ἀναμνηστικὸς χαρακτὴρ τοῦ Πάσχα ἂν ἔπαυε νὰ ἦναι κινητόν. Αἱ προτάσεις λοιπὸν προσέκρουσαν εἰς ἀντιρρήσεις σαφεῖς, αἵτινες θὰ ὑπάρχουν ἐφ' ὅσον τὸ Χριστιανικὸν αἴσθημα θὰ παρμείνῃ ἀκμαῖον». Δυστυχῶς ὁ Cavaignac δὲν σημειώνει ἐδῶ τὰς πηγάς του.

(2) Calendarium novum, perpetuum et irrevocabile. Paris, 1684.

(3) Amplissimi frutti di racogliersi ancora sul calendario Gregoriano. Ἐδημοσιεύθη μὲ τρία «nihil obstat» καὶ δύο «imprimatur» τῆς λογοκρισίας τοῦ Βατικανοῦ.

(4) «Disputationes academicae», Œnipoute, 1866. fasc. 1-3 p. 152.

(5) Ἐννοεῖται κατὰ τὴν Καισαρικὴν ἀντίληψιν τοῦ Βατικανοῦ.

de Quarenghi, μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῆς Βολωνίας καὶ γνώστης τῶν Σλαϊκῶν γλωσσῶν, ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα, Κωνσταντινούπολιν καὶ Ρωσσίαν, προτείνων τὴν ἀποδοχὴν τοῦ Γρηγοριανοῦ εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους καὶ τὴν σταθεροπίησιν τοῦ Πάσχα. Ἐτύπωσε μάλιστα εἰς τὴν Ἑρμούπολιν τῆς Σύρου (1903) βιβλιάριον πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θέσεώς του [1].

9. Εἰς τὰ 1896 ὁ Fœrster, διευθυντὴς τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Πότσδαμ καὶ πρόεδρος τῆς διεθνοῦς ἐπιτροπῆς τῶν Μέτρων καὶ Σταθμῶν, ἔστειλεν εἰς πάντα τὰ ἐνδεδειγμένα κέντρα καὶ πρόσωπα ἐγκύκλιον [2] περὶ μονιμοποιήσεως τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα. Εἰς ταύτην ἀπήντησεν ὁ καρδινάλιος Rampolla, ὑπουργὸς τοῦ Λέοντος ΙΓ'., ὅτι «ἂν ἡ μονιμοποίησις αὕτη ἐζητεῖτο γενικῶς, ὥστε ν' ἀποφευχθοῦν διχογνωμίαι εἰς τὸν Χριστιανικὸν κόσμον, ἡ Ἁγία Ἕδρα θὰ ἐξήταζε σοβαρῶς τὸ ζήτημα».

10. Μετὰ δύο ἔτη τὸ ἡμιεπίσημον ὄργανον τοῦ Βατικανοῦ «Λειτουργικαὶ Ἐφημερίδες» [3] ἐπαναλαμβάνουν τὴν μελέτην καὶ ὑποστήριξιν τοῦ σχεδίου Μαστροφίνη. Εἰς τὰ 1900 ἐπιτροπὴ καταρτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Τσάρου ἐνέκρινε σχέδιον τοῦ Glasenapp, διευθυντοῦ τοῦ ἀστεροσκοπείου τῆς Πετρουπόλεως, στηριζόμενον εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Müdler [4]. Ταὐτοχρόνως ὁ Grosclaude εἰς τὴν Γενεύην ἐδημοσίευσε σχέδιον ὁρίζον ὡς Πασχαλινὴν ἡμερομηνίαν τὴν 1ην Κυριακὴν τοῦ Ἀπριλίου [5]. Εἰς τὰ 1908 ὁ Ritot ὑπέβαλεν εἰς τὸ ἐν Πράγᾳ Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Ἐμπορικῶν Ἐπιμελητηρίων ὑπόμνημα περὶ περιορισμοῦ τοῦ ἐκτοπισμοῦ τοῦ Πάσχα, τὸ ὁποῖον τὸ Συνέδριον ἀπεδέχθη.

11. Ὅταν ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν εἰς τὰ 1922 κατήρτισεν εἰδικὴν ἐπιτροπὴν διὰ τὸ ζήτημα τοῦ ἡμερολογίου, πάντες ὁμοθύμως ἐνέκριναν ὡς ἐπείγουσαν τὴν μονιμοποίησιν τοῦ Πάσχα καὶ ὑπέδειξαν τὴν 2αν Κυριακὴν τοῦ Ἀπριλίου. Εἷς ἐκ τῶν θιασωτῶν τῆς ἰδέας ἦτο ὁ πληρεξούσιος τοῦ Πάπα καρδινάλιος Gianfrancesco.

12. Παραδόξως ὅμως, ὅταν συνῆλθε πάλιν ἡ Ἐπιτροπή, ὁ Παπικὸς πληρεξούσιος, ὅστις ἦτο ὁ ἐν Βέρνῃ νούντσιος, ἀπέρριψε τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς ἐπιστολῆς (7 Μαρτίου 1924), τὴν ὁποίαν ἐξητάσαμεν ἀνωτέρω, τὸ ἴδιον δὲ ἔκαμε καὶ εἰς τὰ 1932 ὁ καρδινάλιος Pacelli ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας Ἕδρας.

Ἡ γνωσιμαχία αὐτὴ εἶναι ἐκπληκτικὴ ἀλλ' ὄχι ἀνεξήγητος. Μᾶς ἐνθαρρύνει ὅμως νὰ ἐλπίζωμεν, διότι μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Ἁγία Ἕδρα εἶναι δεκτικὴ γνωσιμαχίας· καὶ ἂν ἐπικρατήσῃ ἡ γνώμη μας, καθ' ἣν ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν πρέπει νὰ ἀπορρίψῃ κάθε νέον ἡμερολόγιον, ἀναγνωρίζουσα ὅτι τὸ Γρηγοριανὸν εἶναι ἀναντικατάστατον, τοῦτο δὲ ἡ Ἁγία Ἕδρα περιέπει ὡς ἀξιόλογον ἔργον αὐτῆς, εἶναι δυνατὸν εἰς ἀντάλλαγμα νὰ δεχθῇ τὴν μονιμοποίησιν τοῦ Πάσχα.

ΤΕΛΟΣ **Γ. Λ. Ἀρβανιτάκης.**

---

(1) Τότε ἔγραψαν διὰ μακρῶν εἰς τὸν «Νεολόγον» τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ἡλίας Βαλσαμάκης καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης Γερμανὸς Καραβαγγέλης.
(2) Ἐδημοσιεύθη εἰς Questions actuelles» t. XXXV, σ. 248.
(3) Ephimerides Liturgicae. Roma, 1898.
(4) Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Νοβόγιε Βρέμια», 26/10 Μαρτίου 1900.
(5) «Journal d'Horlogerie et de Bijouterie», 1900.

† ΑΓΓΕΝΕΤΗ ΠΑΡΡΥ

Ἀπεβίωσε κατ' αὐτὰς ἐν Βοστώνῃ εἰς ἡλικίαν 81 ἐτῶν ἡ ἰατρὸς Ἀγγενέτη Πάρρυ (Angenette Parry), ἥτις πολλὰς καὶ πολυτίμους ὑπηρεσίας προσέφερε καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς πατρίδα καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ θάνατός της θὰ ἀκουσθῇ μετὰ θλίψεως ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, οἵτινες τὴν ἐγνώρισαν.

Ἀφοῦ ἔλαβε τὸ διδακτορικόν της πτυχίον, μετέβη πρὸς τελειοτέραν ἐκπαίδευσιν εἰς Βιέννην, ἐπιδοθεῖσα κυρίως εἰς τὴν μαιευτικὴν καὶ τὰ νοσήματα τῶν παίδων. Εἶτα δὲ ἐπέστρεψεν εἰς Ἀμερικὴν ὅπου ταχέως διεκρίθη εἰς τοὺς κλάδους τούτους. Μετ' ὀλίγον ἐξελέγη Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἀμερικανίδων Ἰατρῶν, καὶ ὡς τοιαύτη ὠργάνωσε κατὰ τὸ ἔτος 1917 τὸ μέγα Ἵδρυμα τῶν Νοσοκομείων τῶν Ἀμερικανίδων (American Women's Hospitals), ὅπερ κατὰ τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον ἦλθεν ἀρωγὸν εἰς διαφόρους ἐμπολέμους χώρας διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ συντηρήσεως ἀρτίων νοσοκομείων διὰ τὰ ἐκ τοῦ πολέμου ταλαιπωρηθέντα γυναικόπαιδα. Διὰ τῶν νοσοκομείων τούτων παρείχετο ὄχι μόνον ἀρίστη ἰατρικὴ περίθαλψις εἰς τὰς ἐν αὐτοῖς νοσηλευομένας γυναῖκας καὶ παιδία, ἀλλὰ καὶ φιλάνθρωπος ἀρωγὴ εἰς τὰς ἐπειγούσας ὑλικὰς ἀνάγκας τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τῆς Περιθάλψεως τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς καὶ ἄλλων παρομοίων ὀργανώσεων.

Ὅλως ἰδιάζουσαν τοιαύτην ἀρωγὴν προσέφερον τὰ «Νοσοκομεῖα τῶν Ἀμερικανίδων» ιἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ μέχρι σήμερον ἀκόμη. Αἱ ἰατροί, βοηθοὶ καὶ νοσοκόμοι τῆς ὀργανώσεως ταύτης παρηκολούθουν εἰς ὅλα τὰ προσφυγικὰ ἐν Ἑλλάδι κέντρα τὴν ὑγιείαν τῶν προσφύγων γυναικῶν καὶ παιδίων, διὰ σταθμῶν πρώτων βοηθειῶν, κλινικῶν, καὶ νοσοκομείων, ὅπου ἐκτὸς τῆς νοσηλείας παρείχοντο καὶ τρόφιμα καὶ ἐνδύματα εἰς τὰ ἀναξιοπαθοῦντα θύματα τῆς μεγάλης καταστροφῆς.

Ἓν τῶν κυριωτέρων νοσοκομείων τούτων ἦτο τὸ Ἀμερικανικὸν Νοσοκομεῖον τῆς Νέας Κοκκινιᾶς, ὅπου ἐπὶ μακρὸν εἰργάσθη αὐτοπροσώπως ἡ κ. Πάρρυ ἄνευ μισθοῦ καὶ μὲ σπανίαν αὐτοθυσίαν καὶ ἀκούραστον δραστηριότητα, μὲ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον βοηθῶν, ἱδρύσασα μάλιστα καὶ Σχολὴν Νοσηλείας διὰ τὸν καταρτισμὸν Ἑλληνίδων νοσοκόμων. Ἡ δὲ ἰδιαιτέρα της ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὡς νεαρὰ ἰατρὸς πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχε διέλθει μῆνάς τινας μετὰ τῶν γονέων καὶ τῆς ἀδελφῆς της, τὴν ἐκράτησεν ἐδῶ κατὰ τὴν πρεσβυτικήν της ἡλικίαν ἐργαζομένην ἀόκνως ὑπὲρ τῶν προσφύγων, ἂν καὶ κατετρύχετο ὑπὸ ἰσχυρῶν ρευματισμῶν.

Ἐπὶ τέλους, ὅτε ἡ προσφυγικὴ ἀνάγκη βαθμηδὸν ἀντιπαρῆλθε διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, ἡ κ. Πάρρυ παρέδωκε τὴν συνέχισιν τοῦ ἔργου της εἰς νεωτέραν διάδοχον, πάσχουσα δὲ σωματικῶς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα της, ὅπου τελευταίως ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἐκ τῶν πολυετῶν μόχθων της ἐξάντλησιν. Τὸ δὲ Ἀμερικανικὸν Νοσοκομεῖον Νέας Κοκκινιᾶς μετεβιβάσθη εἰς τὸ Ἑλληνι-

κὸν Κράτος, ὅπερ ἀνέθεσεν εἰς τὴν διάδοχον τῆς κ. Πάρρυ, τὴν Ἀμερικανίδα ἰατρὸν κ. Οὐΐλμς, τὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ διεύθυνσιν τοῦ ἐν Ἀθήναις μεγάλου νέου Νοσοκομείου τῶν Παίδων.

Διὰ τὰς πολυτίμους αὐτῆς ὑπηρεσίας ἡ ἰατρὸς κ. Πάρρυ ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος καὶ ὑπὸ τῆς Γαλλίας διὰ τοῦ χρυσοῦ παρασήμου τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς.

Ἰδιαιτέρως ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες Εὐαγγελικοὶ διατηροῦμεν εὐγνώμονα μνήμην τῆς κ. Ἀγγ. Πάρρυ, διότι δι' εὐγενοῦς δωρεᾶς αὐτῆς ἐξετυπώθη νέα ἔκδοσις τοῦ Ἑλλ. Εὐαγγελικοῦ ὑμνολογίου μετὰ μουσικῆς.

ΠΟΙΚΙΛΑ

— ***Αἱ πρόοδοι τῶν μαύρων ἐν Ἀμερικῇ.*** Οἱ ἄλλοτε δοῦλοι μαῦροι (Ἀφρικανοὶ) τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεώς των κατὰ τὸ ἔτος 1865 ἔκαμον μεγίστας προόδους ὑλικὰς καὶ διανοητικάς.

Αἱ τελευταῖαι στατιστικαὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι, ἐνῷ ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν των οἱ μαῦροι μόνον εἰς ὑπηρετικὰ καὶ χειρωνακτικὰ ἔργα κατεγίνοντο, ἀπό τινος ἤρχισαν νὰ γίνωνται τεχνῖται, γαιοκτήμονες, ἐργοδόται, καταστηματάρχαι, τραπεζῖται καὶ ἐπιστήμονες. Εἰς 212 μεγάλα ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε δὲν ἐδέχοντο μαύρους ἐργάτας, σήμερον ἐργάζονται 180,000 μαῦροι. Τὸ Γραφεῖον τῆς Εὑρεσιτεχνίας ἐν Βασιγκτῶνι ἔχει ἐκδώσει περὶ τὰ 400 διπλώματα εὑρεσιτεχνίας (patent) δι' ἐφευρέσεις δηλωθείσας ὑπὸ μαύρων· αἱ ἐφευρέσεις αὗται περιλαμβάνουσι εἰδικὰ λιπαντήρια μηχανῶν, βελτιώσεις τηλεφωνικῶν καὶ τηλεγραφικῶν συσκευῶν, καὶ καταδυτικὰς μηχανὰς διὰ μεγάλα βάθη. Ἐν Σικάγῳ, Πιτσβούργῳ, Ἀτλάντᾳ, Ἁγ. Λουδοβίκῳ καὶ ἄλλαις πόλεσιν ὑπάρχουσι τράπεζαι, ὧν τὰ κεφάλαια καὶ ἡ διοίκησις εἶναι τῶν μαύρων. Οἱ μαῦροι συνοικισμοὶ σχεδὸν πανταχοῦ ἔχουσι μαύρους ἰατροὺς καὶ δικηγόρους. Ὑπάρχει μέγα κολλέγιον (σχεδὸν Πανεπιστήμιον) ἀποκλειστικὸν διὰ τοὺς μαύρους. Μία ἀτμοπλοΐα ἀνήκουσα εἰς μαύρους καὶ ἔχουσα προσωπικὸν ἀποκλειστικῶς ἐκ μαύρων ἐκτελεῖ μέγα διακομιστικὸν ἐμπόριον μὲ τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας διὰ τὰ ἐργοστάσια καὶ ἐμπορικὰ καταστήματα τῶν μαύρων κεφαλαιούχων ἐν Βαλτιμώρῃ, Νέᾳ Ὑόρκῃ καὶ Βοστώνῃ. Συνδικᾶτον ἀντιπροσωπεῦον 26 τραπέζας μαύρων, συνεστήθη ἐσχάτως ἐν Βοστώνῃ ὅπως διευθύνῃ ἐπιχείρησιν κινηματογράφων ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς μαύρους καθ' ὅλην τὴν Ἀμερικήν. Ὡρισμένως οἱ μαῦροι ἤρχισαν πραγματοποιοῦντες τοιαύτας ἁλματικὰς προόδους, ὥστε νὰ διαψεύδουν τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι φυλὴ ἀνεπίδεκτος τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λευκῶν.

— ***Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γῆς***, κατὰ τὰς νεωτάτας στατιστικάς, ἀνέρχεται σήμερον ἐν συνόλῳ εἰς περίπου 2,000 ἑκατομμύρια ψυχῶν. Ἐξ αὐτῶν 700 ἑκατ. εἶναι Χριστιανοί, 15 ἑκατ. Ἰουδαῖοι, 270 ἑκ. Μουσουλμᾶνοι. Ὁ Ἰνδουϊσμὸς ἔχει 250 ἑκ. ὀπαδῶν, ὁ Βουδδισμός. Κομφουκιανισμός, Σιντοϊσμὸς καὶ τὰ ἄλλα θρησκεύματα τῆς Κιτρίνης φυλῆς περιλαμβάνουν 625 ἑκατομ. ὀπαδῶν, αἱ δὲ ποικίλαι εἰδωλολατρεῖαι τῆς Ἀφρικῆς, Ἀσίας, Ὠκεανίας κλπ. 150 ἑκατομμύρια. Ἐκ τῶν Χριστιανῶν, 300 ἑκατομμύρια εἶναι Ρωμαιο-καθολικοί, 230 ἑκατομμύρια Προτεστάνται (Εὐαγγελικοὶ) καὶ 170 ἑκατομμύρια Ὀρθόδοξοι Ἀνατολικοί.